

Indicatieve MKBA basisbanen en buurtconciërges

Het maatschappelijk rendement van een
parallele arbeidsmarkt

Opdrachtgever: Start Foundation

Rotterdam, 4 december 2020

Indicatieve MKBA basisbanen en buurtconciërges

Het maatschappelijk rendement van een parallelle arbeidsmarkt

Opdrachtgever: Start Foundation

Annejet Kerckhaert
Tom Geijssen

Rotterdam, 4 december 2020

Inhoudsopgave

1	Maatschappelijke waarde van de basisbaan en buurtconciërges	3
1.1	Inleiding	3
1.2	De aanleiding	3
1.3	De initiatieven in Groningen en Lelystad	4
1.4	De aanpak	4
1.5	De resultaten	5
1.6	Onze conclusies	8
2	Casestudie 1: De basisbaan in Groningen	9
2.1	De Groningse basisbaan	9
2.2	Vaststellen nulalternatief: wat gebeurt er als we niets doen?	10
2.3	Te verwachten effecten	11
2.4	Kosten	15
2.5	Te verwachten baten	16
2.6	Overzicht kosten en baten	24
3	Casestudie 2: De buurtconciërge in Lelystad	27
3.1	Het project: de buurtconciërge	27
3.2	Vaststellen nulalternatief: wat gebeurt er als we niets doen?	27
3.3	Te verwachten effecten	28
3.4	Kosten	32
3.5	Te verwachten baten	32
3.6	Overzicht kosten en baten	40

1 Maatschappelijke waarde van de basisbaan en buurtconciërges

1.1 Inleiding

Deze rapportage bevat de bevindingen van twee indicatieve maatschappelijke kosten-baten analyses (indicatieve MKBA's) van twee initiatieven voor een parallelle arbeidsmarkt, die in opdracht van de Start Foundation zijn uitgevoerd. De initiatieven zijn opgezet om langdurig werklozen een baan te bieden waarmee zij maatschappelijke waarde creëren: de basisbanen in Groningen en de buurtconciërges in Lelystad. Met deze indicatieve MKBA's is voor beide gemeenten in kaart gebracht wat de te verwachten maatschappelijke meerwaarde van de initiatieven is, welke partijen investeren en welke partijen profiteren. Met deze rapportage bieden we aanknopingspunten voor de doorontwikkeling van de initiatieven in de twee gemeenten en voor de eventuele uitrol in andere gemeenten.

Het eerste hoofdstuk gaat in op de belangrijkste resultaten van de twee studies en onze conclusies op basis daarvan. De twee hoofdstukken daarna bevatten achtereenvolgens een beschrijving van de probleemstelling, nul- en beleidsopties, effecten, kosten, te verwachten baten en de resultaten per initiatief.

1.2 De aanleiding

Er is in Nederland een grote groep mensen die *wil* en *kan* werken, maar in de hedendaagse arbeidsmarkt niet aan de bak komt. Ondanks dat voor aanvang van de Covid-crisis de arbeidsmarkt historisch krap was, waren er begin dit jaar nog steeds 84 duizend mensen langdurig werkloos.¹ Deze mensen zijn over het algemeen slechter af dan anderen. Dat is niet alleen een oorzaak van hun werkloosheid, maar ook een gevolg ervan. Ten eerste heeft dit tot gevolg dat deze groep langdurig een laag besteedbaar inkomen heeft, waardoor deze groep (en hun kinderen) onvoldoende in staat is op een normale manier deel te nemen aan de maatschappij. Ook heeft langdurige werkloosheid negatieve effecten op andere leefgebieden: deze groep heeft een slechtere fysieke en mentale gezondheid.

Tegelijkertijd zien we dat er een hoop maatschappelijk zinvol werk te doen is dat niet wordt uitgevoerd. Het gaat bijvoorbeeld om verhelpen van eenzaamheid, verlenen van zorg of ondersteuning en het creëren van een veilige sociale en schone buurt.² Dit is namelijk werk waar de reguliere arbeidsmarkt niet in voorziet, omdat men niet (of onvoldoende) bereid is te betalen voor dergelijk werk. Dit heeft tot gevolg dat activiteiten die volgens veel mensen van waarde zijn, niet worden uitgevoerd.

Om bovenstaand beschreven aanbod en vraag bij elkaar te brengen, moet volgens Start Foundation en Prof. Dr. Ton Wilthagen een parallelle arbeidsmarkt ontwikkeld worden. Een parallelle arbeidsmarkt biedt een plek voor iedereen die wil werken en draagt eraan bij dat werk verricht wordt dat waarde toevoegt aan onze samenleving. Publieke en private partijen werken

¹ Bron: CBS (https://www.cbs.nl/?sc_itemid=e2cfb27c-26e6-438b-a6ad-fcea70c0d317&sc_lang=nl-nl)

² Op basis van een interview met Ton Wilthagen: <https://www.socialevraagstukken.nl/interview/ton-wilthagen-schaf-de-uitkeringen-af-op-naar-een-parallele-arbeidsmarkt/>

daarbij met elkaar samen. Dat doen ze niet alleen door werkzaamheden in te brengen in een parallelle arbeidsmarkt, maar ook door banen te financieren.

Groningen en Lelystad zijn begin 2020 gestart met projecten die passen binnen het idee van de parallelle arbeidsmarkt. In Lelystad betreft het buurtconciërges en in Groningen basisbanen. Beide projecten kenmerken zich door mensen die langdurig werkloos zijn een baan te bieden om maatschappelijk relevant werk in de buurt te verrichten.

1.3 De initiatieven in Groningen en Lelystad

De gemeenten Groningen en Lelystad hebben allebei een initiatief opgezet om langdurig werklozen een baan te bieden gericht op het uitvoeren van maatschappelijk relevante taken.

In Groningen is gedurende 3 jaar plek voor 40 basisbaners. Het soort werk dat zij uitvoeren is heel divers; zolang het maar gezien wordt als een bijdrage aan de wijk. Het gaat bijvoorbeeld om schoonmaak- en onderhoudswerk, ondersteunen van buurtvoorzieningen zoals buurthuizen, sportcentra en speeltuinen, ondersteunen van kwetsbare bewoners, en het optreden als aanspreekpunt in de buurt. De basisbaners krijgen drie keer een jaarcontract met een salaris boven het minimumloon en worden tijdens hun werkzaamheden begeleid door ervaren organisaties in de wijk en zijn gekoppeld aan coaches van de gemeente.

In Lelystad is in eerste instantie gedurende 1 jaar plek voor 10 buurtconciërges; het streven is dit te verlengen. De buurtconciërges vervullen taken die vergelijkbaar zijn met de basisbaner, maar met een minder brede scope: ze ruimen zwerfafval op, spreken actief buurtbewoners aan op vervuilend gedrag, ondersteunen kwetsbare bewoners en fungeren als aanspreekpunt voor de buurt. De buurtconciërges krijgen een jaarcontract met een salaris boven het minimumloon en worden tijdens hun werkzaamheden begeleid door het Werkbedrijf.

Initiatieven in ontwikkeling

De initiatieven in Groningen en Lelystad zijn nog in ontwikkeling. Op dit moment worden de projecten volledig gefinancierd vanuit publieke middelen. In beide steden wordt verkend welke taken de basisbaners/buurtconciërges kunnen uitvoeren voor private partijen in de buurt; deels worden deze taken al uitgevoerd. De verwachting is dat private partijen bereid zullen zijn bij te dragen aan de projecten en dat daarmee een deel van de loonkosten voor de werknemers kan worden bekostigd. De resultaten van de analyses die we in deze rapportage presenteren, hebben betrekking op de opzet van de initiatieven zonder bijdrage van private partijen. Wanneer deze partijen in de toekomst daadwerkelijk betrokken zijn is het wenselijk om de analyse te updaten.

1.4 De aanpak

Aanpak op hoofdlijnen

Om de verwachte maatschappelijke kosten en baten in kaart te brengen, hebben we de onderstaande stappen gezet. In beide gemeenten hebben we dit stappenplan doorlopen.

1. Op basis van beleidsstukken en interviews met de beleidsmedewerkers hebben we de probleemstelling en de beschrijving van de interventies opgesteld. Hierdoor hebben we een concreet beeld gekregen van de inhoud van de interventies.
2. Vervolgens hebben we uitgebreid stilgestaan bij de werkzame mechanismen van de interventies, door middel van een interactieve EffectenArena. Met medewerkers van beleid,

begeleiders in de uitvoering en (potentiële) taakinbrengers zijn in een interactieve bijeenkomst effecten geïnventariseerd en geordend. We hebben achtereenvolgens de volgende onderdelen besproken:

- Uit welke activiteiten bestaat de interventie?
 - Welke directe en indirecte effecten zijn te verwachten? Waarom verwachten we deze effecten?
 - Welke partijen dragen de kosten en bij welke partijen vallen de baten en in welke mate?
3. De kosten hebben we in kaart gebracht aan de hand van de activiteiten die we tijdens de EffectenArena hebben geïdentificeerd. De gemeenten hebben de betreffende informatie aangeleverd.
 4. De maatschappelijke baten hebben we gebaseerd op de resultaten van de EffectenArena en aanvullend literatuuronderzoek naar kengetallen van vergelijkbare interventies. De resultaten zijn verwerkt in een kosten-batenmodel, waarin voor alle activiteiten de effecten en bijbehorende baten zijn opgenomen.

Afbakening

Voor de analyses van de twee cases is veel gebruik gemaakt van beschikbare kengetallen uit andere studies, met name voor indicaties van de grootte van effecten en bijbehorende baten. Dit komt doordat de initiatieven nog in de beginfase zijn en we dus vooruitkijken, en doordat het tijd en geld kost om effecten en baten in de praktijk in kaart te brengen. Daar is een (semi-)experimentele opzet voor nodig, die niet binnen de scope van deze studie valt. De gebruikte kengetallen komen van onderzoeken uit andere steden of net andere doelgroepen. Hoewel we menen dat deze goed bruikbaar zijn in deze studie, zullen de uitkomsten in de praktijk waarschijnlijk afwijken. Mede daarom hanteren we in het presenteren van de resultaten een bandbreedte waarbinnen de baten naar verwachting vallen. De keuze voor de onder- en bovengrens van deze bandbreedte hebben we per effect bepaald.

De omvang van veel van de effecten en baten zijn bepaald aan de hand van toerekeningen. Dat is omdat de effecten er vaak op neerkomen dat de kans op een bepaalde uitkomst groter of kleiner wordt. Dergelijke waarden zijn goed bruikbaar bij grote groepen, maar laten zich bij kleine groepen minder goed spiegelen aan de praktijk. Wanneer we bijvoorbeeld weten dat de kans dat iemand een delict pleegt met 2% afneemt, is dat bij een grote groep beter toepasbaar dan bij een kleine groep. Dit betekent namelijk in het geval van 10 buurtconciërges dat we een afname verwachten van 0,2 buurtconciërges die een delict plegen, terwijl dat in praktijk uiteraard niet mogelijk is. In onze analyse passen we dergelijke percentages wel toe. In het voorbeeld van criminaliteit nemen we als besparing 0,2 keer de kosten van een persoon die een delict begaat.

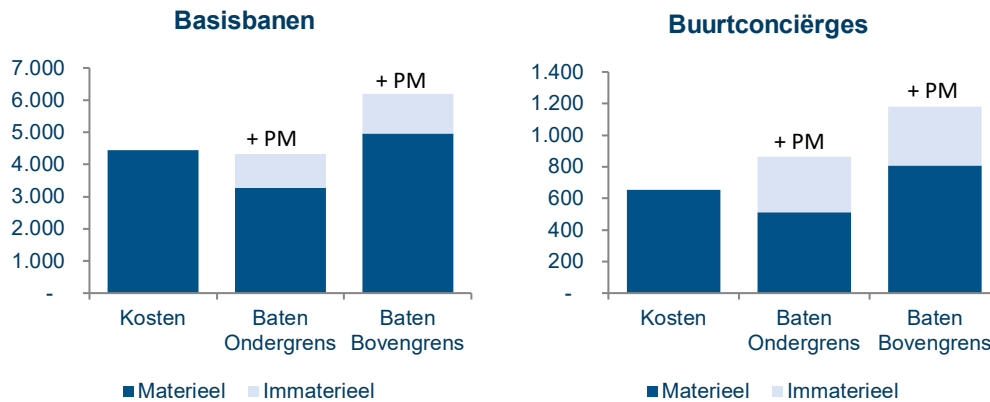
De analyses zijn gebaseerd op de activiteiten van basisbaners en buurtconciërges die tijdens gesprekken met uitvoerders en tijdens de EffectenArena's in kaart zijn gebracht. Beide initiatieven zijn in ontwikkeling en er wordt gezocht naar mogelijkheden om taken uit te voeren voor private partijen. Wanneer het takenpakket daarop wordt aangepast, zullen naar verwachting meer baten vallen bij private partijen en mogelijk minder bij andere partijen (de basisbaners en buurtconciërges zullen tenslotte stoppen met het uitvoeren van andere taken).

1.5 De resultaten

Onderstaande figuren en tabellen geven een overzicht van de resultaten van de twee initiatieven. Figuur 1.1 geeft de totale kosten en de verwachte onder- en bovengrens van de baten weer. De

daadwerkelijke maatschappelijke baten liggen naar verwachting binnen deze bandbreedte.³ Voor zowel de basisbanen als de buurtconciërges geldt dat de baten naar verwachting groter zijn dan de kosten. Voor beide initiatieven geldt dat niet alle te verwachten baten in geld zijn uit te drukken; dat betekent dat de werkelijke baten hoger zijn dan hier weergegeven.

Figuur 1.1 Totale kosten en baten basisbanen en buurtconciërges (x € 1.000)

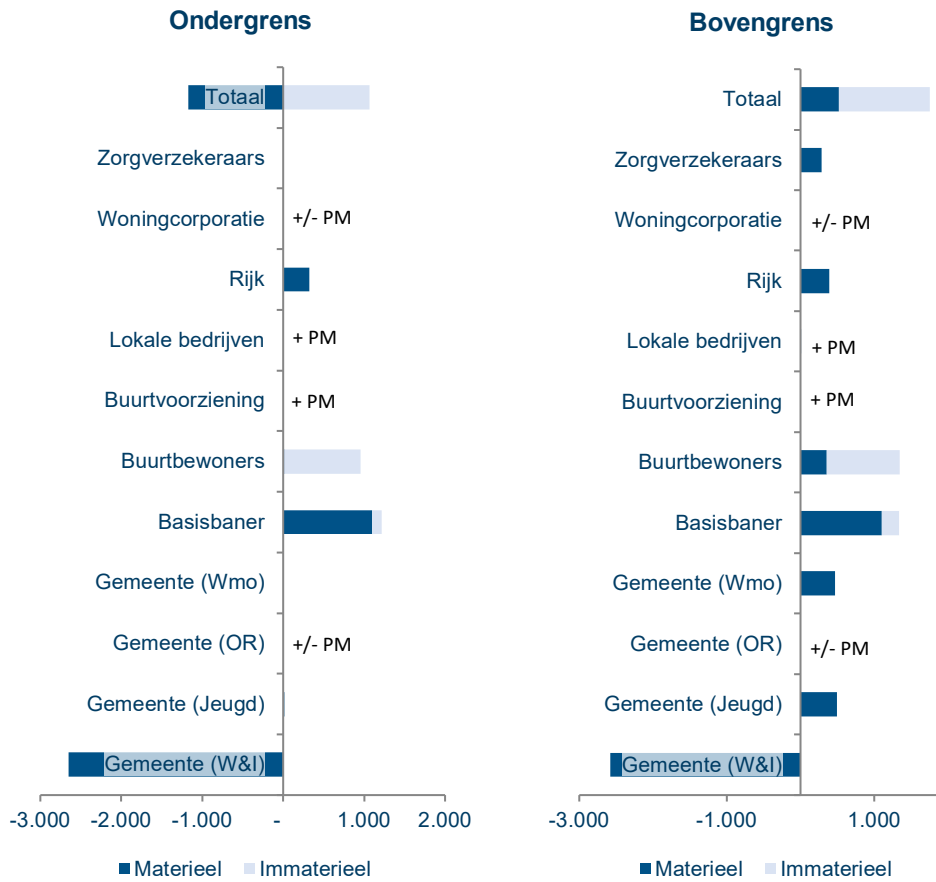

Onderstaande figuren geven inzicht in welke partijen investeren en welke partijen profiteren van de twee initiatieven. In beide gevallen valt het volgende op:

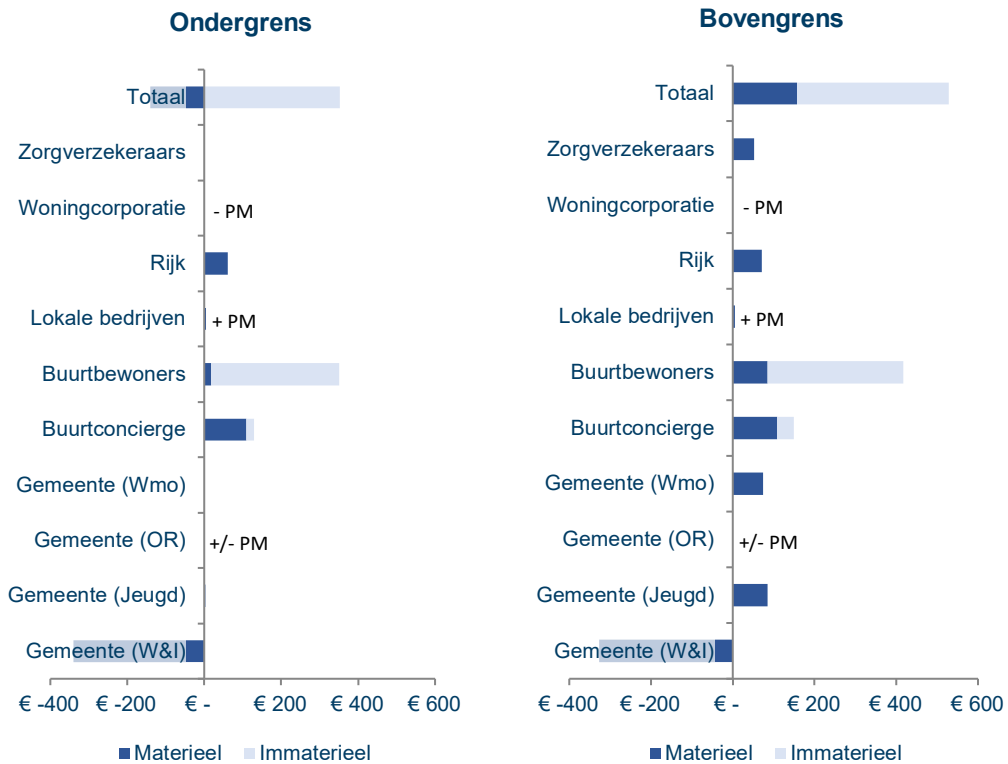
- De gemeente draagt alle kosten en ontvangt maar een deel van de baten. Ondanks dat er baten te realiseren zijn bij Werk en Inkomen, Jeugd, Wmo en Openbare Ruimte is het nettoresultaat voor de gemeente naar verwachting negatief.
- De buurtconciërges/basisbaners en de buurtbewoners profiteren sterk van de initiatieven. De buurtconciërges/basisbaners gaan er financieel op vooruit, maar ervaren ook positieve immateriële baten door een hogere kwaliteit van leven. De buurtbewoners ervaren met name immateriële baten doordat de leefbaarheid in de wijken stijgt en daarmee hun woongenot.
- Ook het Rijk profiteert van de initiatieven. Dat komt met name doordat belastinginkomsten stijgen.
- De stakeholders in de wijk, zoals lokale ondernemers en buurtvoorzieningen, profiteren ook. Zij realiseren naar verwachting hogere inkomsten en minder schade door een afname van criminaliteit, maar slechts in beperkte mate.

³ Per baat is ingeschat wat de onder- en bovengrens is. De keuze is in de onderliggende studies in hoofdstuk 2 en 3 telkens toegelicht.

Figuur 1.2 Basisbanen Groningen: Saldo totale baten-kosten per partij (x € 1.000)

Figuur 1.3 Buurtconciërges Lelystad: Saldo totale baten-kosten per partij (x € 1.000)

1.6 Onze conclusies

De resultaten laten zien dat in de huidige opzet de Groningse basisbanen en Lelystadse buurtconciërges naar verwachting een positief maatschappelijk rendement kennen. In absolute zin zijn er grote verschillen tussen de twee initiatieven: zowel de kosten als de baten in Groninger zijn substantieel hoger. Dit is met name te verklaren doordat in Groningen 40 basisbaners actief zijn gedurende 3 jaar en in Lelystad 10 buurtconciërges gedurende 2 jaar. Relatief zijn de verschillen niet zo groot: de verhouding tussen de kosten en de baten is voor beide initiatieven van vergelijkbare grootte.

De initiatieven hebben een sterk herverdelend effect: de kosten liggen bij één partij (de gemeente) en de baten bij verschillende partijen en slechts voor een beperkt deel bij de gemeente. De basisbaners en buurtconciërges, de buurtbewoners en het Rijk zijn met name de partijen die profiteren. Ook de andere partijen, zoals lokale ondernemers, buurtvoorzieningen en zorgverzekeraars profiteren naar verwachting van de initiatieven, maar slechts in beperkte mate.

Vanuit het oogpunt van het creëren van maatschappelijke meerwaarde lijkt het zinvol deze initiatieven structureel vorm te geven. Maar omdat de baten voor de gemeente substantieel lager zijn dan de kosten, levert het de gemeente geen positieve businesscase op. Er zal in de huidige opzet dus een structurele bijdrage vanuit de gemeente nodig zijn.

Omdat er andere baathebbers zijn, zijn er mogelijkheden om de kosten voor de initiatieven te verdelen. Deze ruimte lijkt echter beperkt. De grootste baten vallen bij de buurtconciërges en basisbaners zelf en bij de buurtbewoners. Het lijkt niet realistisch dat zij de kosten mede zullen dragen. Andere baathebbers kunnen mogelijk wel een bijdrage leveren om de kosten te dekken: het Rijk, zorgverzekeraars, lokale ondernemers en naar verwachting ook woningcorporaties. De baten die deze partijen incasseren zijn echter onvoldoende om het negatieve saldo van de gemeente te compenseren.

De baten voor private partijen kunnen worden versterkt door de stakeholders in de wijk taken in te laten brengen die voor hen van waarde zijn en op dit moment blijven liggen. Dat is in de pilots nog niet gebeurd, maar beide gemeenten hebben de intentie dit te doen. Door ook werkzaamheden uit te voeren die van waarde zijn voor private partijen in de buurt kunnen mogelijkheden ontstaan voor een duurzame maatschappelijke businesscase.

Om een concreter beeld te krijgen van in hoeverre de beschreven baten daadwerkelijk worden gerealiseerd is monitoring effectmeting van belang. Aan de hand daarvan kunnen de daadwerkelijke activiteiten en resultaten in kaart worden gebracht en kan een beeld worden verkregen van in hoeverre de resultaten optreden *dankzij* de inzet van de basisbaners en buurtconciërges. Zo wordt in Groningen de ontwikkeling van de basisbaners gemonitord op basis van vragenlijstonderzoek onder de begeleiders. Deze zal meer inzicht verschaffen in hoeverre de beschreven effecten op de werknemers daadwerkelijk plaatsvinden. Voor inzicht in de effecten van de uitgevoerde taken en de vertaling naar maatschappelijke baten zal ook dan gebruik gemaakt moeten worden van kengetallen.

2 Casestudie 1: De basisbaan in Groningen

2.1 De Groningse basisbaan

De basisbanen in Groningen zijn banen met als doel maatschappelijke meerwaarde te brengen in de wijk. Basisbaners verrichten taken die anders niet worden uitgevoerd en die door bewoners en anders stakeholders in de wijk als waardevol worden gezien. De banen staan open voor de groep mensen die langdurig aan de zijlijn staat en die niet in staat is zelf of met reguliere ondersteuning een plek op de arbeidsmarkt te veroveren.

De Groningse basisbaan heeft de volgende centrale uitgangspunten:

- Het individu gaat erop vooruit, zowel financieel als in welzijn.
Het uitgangspunt is dat de basisbaner aan het eind van de maand meer geld overhoudt dan in de uitkering, of er minstens niet op achteruit gaat. Dat betekent dat de baan een voldoende urenomvang moet hebben. Er wordt rekening gehouden met de tegemoetkomingen en kwijtscheldingen die een basisbaner mogelijk kwijtraakt als het inkomen stijgt.
- De taken die worden uitgevoerd hebben maatschappelijke meerwaarde.
Het werk dat de basisbaners verrichten moet meerwaarde hebben voor de maatschappij. Wat wel en niet van maatschappelijke waarde is, wordt bepaald door de burgers en andere stakeholders in de wijk. Deze stakeholders mogen taken inbrengen die de basisbaners uitvoeren.
- Er is geen sprake van verdringing.
Dat geldt zowel voor verdringing van betaald werk en van vrijwilligerswerk. Dit is een opdracht die wordt meegegeven aan de stakeholders bij het inventariseren van de taken. De gemeente kan daarin sturend optreden.

Hieronder volgt een uitgebreidere beschrijving van verschillende elementen van de Basisbaan.

2.1.1 Soort werk

Het soort werk dat de basisbaners uitvoeren is heel divers; zolang het maar gezien wordt als een bijdrage aan de wijk. Het gaat bijvoorbeeld om schoonmaak- en onderhoudswerk, ondersteunen van buurtvoorzieningen zoals buurthuizen, sportcentra en speeltuinen, ondersteunen van kwetsbare bewoners, en het optreden als aanspreekpunt in de buurt. Met stakeholders in de wijk worden pakketten van taken vastgesteld die bijdragen aan leefbaarheid of duurzaamheid van de wijk. De gemeente stelt geen inhoudelijke eisen aan het werk dat wordt gekozen, maar beoordeelt wel of er mogelijk sprake is van verdringing en kan taken waarbij sprake is van verdringing uitsluiten. Organisaties die werk inbrengen, worden ook gevraagd financieel bij te dragen wanneer deze taken worden uitgevoerd. Dit gaat op basis van draagkracht en de omvang van het takenpakket.

2.1.2 Doelgroep

- Personen uit de gemeente Groningen die vallen onder de Participatiewet en van wie op basis van activiteiten in voorgaande jaren is vastgesteld dat zij niet in staat zijn de stap naar de reguliere arbeidsmarkt te maken.
- Het betreft in ieder geval personen voor wie de Participatiebaan eindigt en voor wie een vervolgstap naar betaald werk niet mogelijk blijkt te zijn. Een Participatiebaan is een traject met

behoud van uitkering, gericht op ontwikkeling van de deelnemer met als doel uit de uitkering uit te stromen met een betaalde baan.

- De algemene voorwaarde voor selectie voor de basisbaan is dat alle andere mogelijkheden voor het verkrijgen van betaald werk zonder succes zijn geprobeerd.
- Uit bovenstaande volgt ook een algemene uitsluitingsgrond: als de klantmanager nog perspectief ziet om op een andere wijze via betaald werk uit de uitkering te komen, is de basisbaan geen optie.

2.1.3 *Dienstverband*

Een basisbaner gaat een dienstverband aan bij Thermiek BV, dat ook de Wsw en beschut werk in de stad uitvoert. Thermiek BV krijgt hiervoor een vergoeding van de gemeente. De basisbaners vallen onder de cao van de Wsw. De keuze voor werkgever is tijdelijk en kan op basis van de ervaringen in de eerste jaren anders worden ingericht.

Het maandloon is in elk geval de eerste jaren gelijk aan het wettelijk minimumloon. De cao Wsw schrijft voor dat werknemers wel recht hebben op een eindejaarsuitkering; hiermee komt het jaarloon hoger uit. De omvang van het aantal uren is afhankelijk van het takenpakket en de mogelijkheden en wensen van basisbaners. Het streven is te komen tot een omvang in uren waarmee besteedbaar inkomen stijgt met als uitgangspunt 32 uur per week.

Basisbaners krijgen een tijdelijke arbeidsovereenkomst van drie keer een jaar. Pas na evaluatie en eventuele structurele financiering kunnen er vaste dienstverbanden worden aangeboden.

2.1.4 *Begeleiding*

De basisbaners worden begeleid bij de uitvoering van hun werk door een organisatie met kennis en ervaring van/met begeleiden van de doelgroep. Per wijk is hiervoor één organisatie voor aangesteld. Vanuit de gemeente wordt coaching aangeboden gericht op ondersteuning bij financiële zaken en een vinger aan de pols over hoe het gaat op het werk en andere levensgebieden. Hierbij wordt het principe van Mobility Mentoring gehanteerd.

2.1.5 *Aantal basisbaners*

De gemeente was voornemens in 2020 te starten met 40 basisbaners; daar is de analyse op gebaseerd. Vanwege beperkingen door de Covid-crisis is de start langzamer gegaan dan gehoopt en zullen dit jaar niet de gewenste 40 basisbaners starten. De uitgangspunten van de analyse blijven echter hetzelfde.

2.2 **Vaststellen nulalternatief: wat gebeurt er als we niets doen?**

Om inzicht te krijgen in de te verwachten kosten en baten, moeten we een idee hebben van wat er zou gebeuren als de basisbanen niet worden gerealiseerd. De verschillen tussen de situatie met en zonder deze banen kunnen we beschouwen als het effect van de basisbanen. We formuleren de meest waarschijnlijke situatie zonder basisbanen op basis van ervaringen uit het verleden. We kijken naar zowel de mensen die aan de slag gaan als basisbaner als naar het werk dat door de basisbaners wordt uitgevoerd.

2.2.1 Wat gebeurt er met de potentiële basisbaners?

Wanneer de potentiële basisbaners niet de mogelijkheid krijgen om te starten in een basisbaan is het zeer onwaarschijnlijk dat zij op een andere wijze uit de uitkering zouden uitstromen. Dat baseren we op de stevige selectiecriteria die de gemeente hanteert voor deze doelgroep; er zijn in alle gevallen al veel re-integratie instrumenten ingezet zonder succes voordat de keuze voor de basisbaan is gemaakt. We gaan er in de analyse dan ook vanuit dat geen enkele basisbaner uit de uitkering zou zijn uitgestroomd wanneer zij niet in een basisbaan konden starten. Aansluitend hierop verwachten we ook geen veranderingen in inkomen, welzijn, gezondheid en daaraan gerelateerde factoren. Bij de bespreking van de effecten en de bijbehorende baten gaan we telkens uit van de veranderingen in genoemde factoren die dankzij de basisbanen optreden.

2.2.2 Wat gebeurt er met de te verrichten taken?

Een tweede punt is de kwestie in hoeverre het (maatschappelijk relevante) werk wordt uitgevoerd wanneer de basisbanen er niet zouden zijn. Wanneer het werk toch zou worden uitgevoerd, dan zijn de resultaten van dit werk niet zonder meer te zien als effect van de basisbanen. De taken van de basisbanen hebben als uitgangspunt dat ze nu niet of onvoldoende gedaan worden; we gaan er dus over het algemeen van uit dat deze werkzaamheden dan ook niet zouden gebeuren zonder de basisbaan. Het gaat vaak om *extra* werk dat door hen wordt uitgevoerd. In sommige gevallen ligt het net anders: basisbaners kunnen ook werkzaamheden verrichten waardoor andere betrokkenen dit niet meer hoeven te doen (zoals het bieden van mantelzorg). Dat leidt er dan toe dat deze betrokkenen minder stress hebben of minder kosten hebben. Bij de bespreking van de baten staan we verder stil bij in hoeverre de taken ook zonder de basisbaners zouden zijn verricht.

2.3 Te verwachten effecten

We onderscheiden twee 'effectroutes'. Ten eerste verwachten we effecten van het bieden van een baan aan mensen die reeds langdurig in de bijstand en zonder werk zitten. Ten tweede verwachten we effecten van het werk dat door deze mensen wordt uitgevoerd, wat hiervoor niet werd gedaan. De eerste groep effecten is meer generiek van aard: we verwachten vergelijkbare effecten voor iedere langdurig werkloze die aan het werk gaat. De tweede groep effecten is afhankelijk van de precieze invulling van de taken die de basisbaners uitvoeren en zullen ook per baan verschillen. We kiezen ervoor toch enigszins op hoofdlijnen te blijven en de belangrijkste effecten te identificeren.

De resultaten zijn weergegeven in de twee effectenschema's hieronder. De schema's geven de activiteiten, effecten, baten en de incasseerders van deze baten weer. De pijlen maken duidelijk hoe de effecten elkaar beïnvloeden. We lichten de effecten hieronder kort nader toe.

Het eerste schema geeft de te verwachten effecten weer voor de basisbaners zelf en de baten die daaruit volgen. Het gaat hier over het feit dat deze groep werkzoekenden uit de uitkering aan het werk gaat en wat dat betekent. Het gaat in hoofdlijnen om de volgende effecten:

- Doordat de basisbaners als werknemer aan de slag gaan, ontvangen zij loon. Met het ontvangen van loon gaan zij ook inkomstenbelasting betalen en bouwen zij pensioen op. Doordat het inkomen uit werk stijgt, zal de uitkering geheel of gedeeltelijk komen te vervallen en heeft de gemeente dus minder uitkeringslasten en geen uitvoeringskosten voor de Participatiewet meer.
- Doordat de basisbaners aan het werk zijn doen ze ritme op en komen ze meer in contact met collega's en buurtbewoners. Daarmee ontwikkelen basisbaners een netwerk en worden ze meer zelfredzaam.

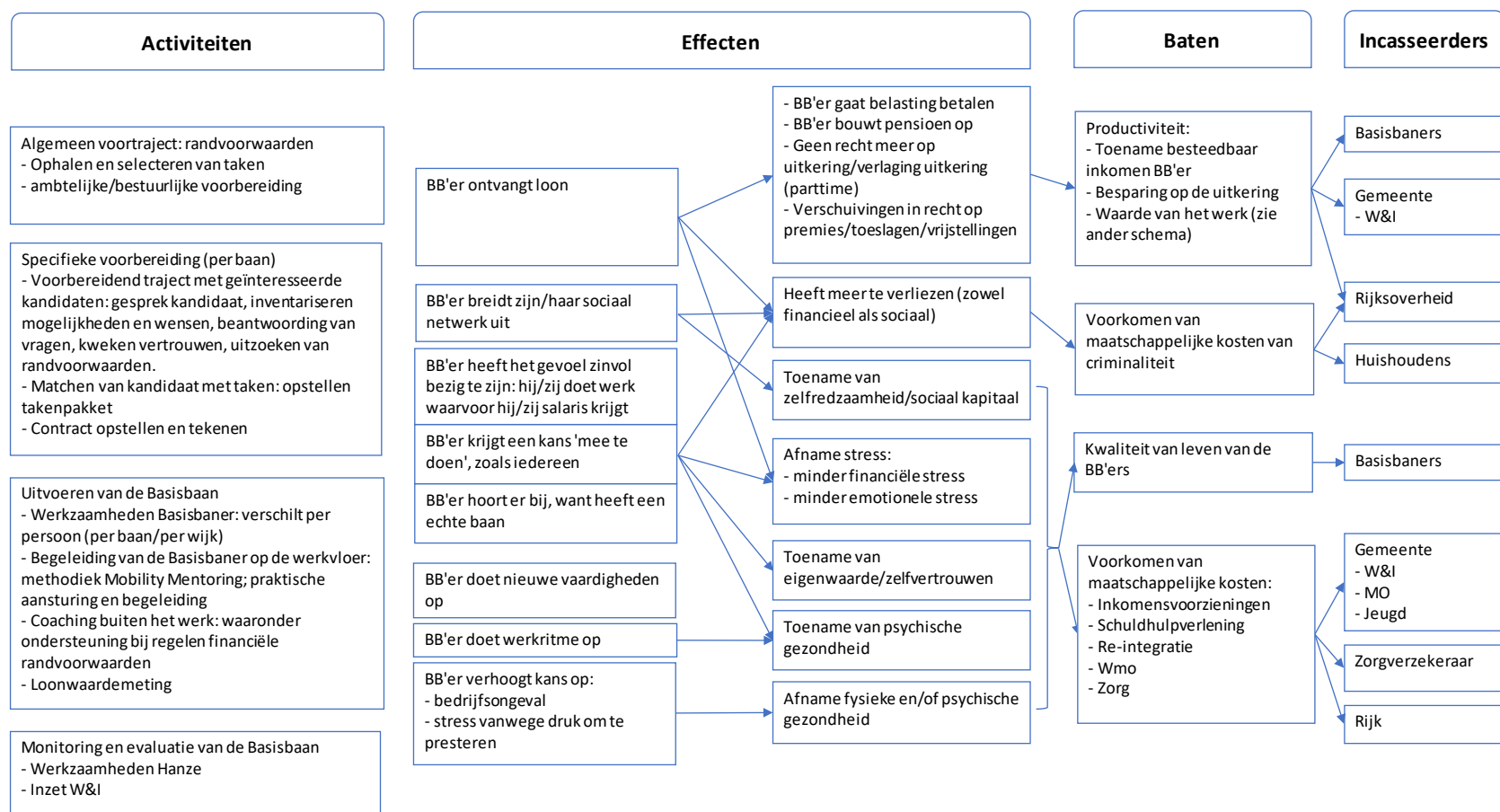
- Doordat basisbaners er financieel op vooruitgaan, ervaren zij minder stress op financieel gebied. Ook draagt het hebben van een baan eraan bij dat basisbaners het gevoel hebben erbij te horen en een zinvolle bijdrage aan de samenleving te leveren. Ook dat draagt bij aan vermindering van stress.
- Het gevoel erbij te horen en nuttig werk te verrichten draagt tevens bij aan een toename van eigenwaarde en zelfvertrouwen, en aan de psychische gezondheid. De psychische gezondheid wordt tevens versterkt doordat basisbaners werkritme opdoen en nieuwe vaardigheden leren.
- Bovenstaande effecten leiden ertoe dat basisbaners in een betere positie terecht komen; zowel financieel als sociaal. Dit draagt eraan bij dat zij minder snel crimineel gedrag zullen vertonen.
- Tot slot is er ook een risico op verslechtering van de fysieke of psychische gezondheid. Dat kan komen doordat de kans op een ongeval iets hoger ligt wanneer de basisbaner aan het werk is, en dat de druk om te presteren stress met zich meebrengt.

Het tweede schema geeft de effecten weer van het werk dat de basisbaners verrichten en vervolgens de baten die daaruit volgen. Het gaat in hoofdlijnen om de volgende effecten:

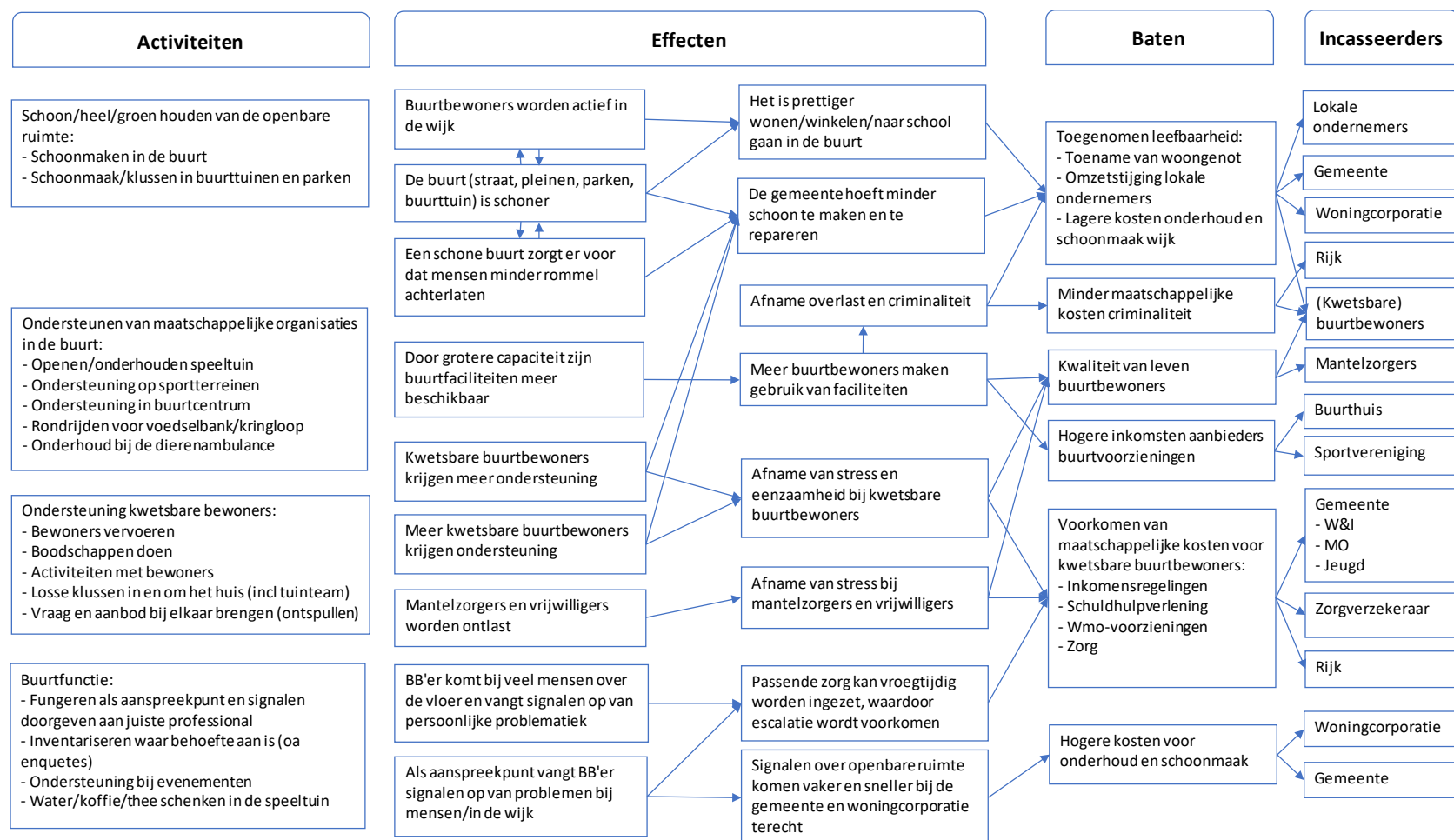
- Doordat basisbaners schoonmaak- en klusactiviteiten verrichten in de wijken, wordt de buurt schoner. Doordat de basisbaners zichtbaar actief zijn in de buurt, worden andere wijkbewoners naar verwachting ook actiever in de wijk; ook zij dragen bij aan een schone en hele wijk. Een schonere en helere wijk leidt er vervolgens toe dat het prettiger is om in de wijk te wonen, winkelen en naar school te gaan.
- Basisbaners zullen ook taken verrichten in buurtvoorzieningen, zoals buurthuizen, speeltuinen en sportcomplexen. Dit leidt ertoe dat deze faciliteiten meer uren beschikbaar zullen zijn voor buurtbewoners en buurtbewoners hier meer gebruik van zullen maken. Dit draagt naar verwachting bij aan een afname van overlast en criminaliteit.
- Basisbaners bieden ook directe ondersteuning aan kwetsbare buurtbewoners. Zij doen boodschappen, bieden vervoersdiensten aan en verrichten losse klussen in en om het huis. We verwachten een tweeledig effect. Deels verwachten we dat meer buurtbewoners met een ondersteuningsbehoefte bereikt worden en worden ontlast; zij ervaren hierdoor minder stress en eenzaamheid. Voor een ander deel is de verwachting dat niet zozeer meer buurtbewoners worden bereikt, maar dat bestaande ondersteuning wordt overgenomen door basisbaners. Met name mantelzorgers worden hierdoor ontlast; zij hoeven bijvoorbeeld minder te ondersteunen in het doen van boodschappen of andere huishoudelijke taken. In dit geval zullen de mantelzorgers minder worden belast en dus minder stress ervaren.
- Tot slot hebben de basisbaners een signalerende functie, omdat zij veel mensen zien en spreken in de buurt. De verwachting is dat de basisbaner in een vroegtijdig stadium een signaal neer kan leggen bij een wijkteam, bijvoorbeeld via de werkbegeleider. Op deze manier is het mogelijk dat escalaties worden voorkomen. Naast signalering op casusniveau, dienen de basisbaners ook als aanspreekpunt voor meldingen over de openbare ruimte. Hierdoor komen meldingen vaker en sneller bij de gemeente of woningcorporatie terecht.

Hoe sterk deze te verwachten effecten zijn en hoe we deze vertalen naar maatschappelijke baten, lichten we toe in hoofdstuk 2.5.

Figuur 2.1 Effectenschema 1: effecten van het starten met een baan door de basisbaners in Groningen

Figuur 2.2 Effectenschema 2: effecten van de verrichte taken van de basisbaners in Groningen

2.4 Kosten

De kosten zijn in kaart gebracht aan de hand van de activiteiten die tijdens de interviews en de EffectenArena zijn geïdentificeerd. Aangezien het een tijdelijk project betreft, dat loopt gedurende de huidige collegeperiode, zijn de kosten incidenteel. Wanneer echter wordt besloten de basisbanen structureel aan te bieden, zal een deel van de kosten niet meer terugkomen. De kosten van het algemene voortraject en een deel van de evaluatiekosten worden dan niet meer gemaakt.

De activiteiten die verricht worden om te komen tot een basisbaan en deze uit te voeren, zijn in grote lijnen de volgende:

Algemeen voortraject: randvoorwaarden

Er is een uitgebreid voortraject geweest om de basisbanen mogelijk te maken. Dit bestaat uit bestuurlijke voorbereiding en uit het verzamelen van input voor het selecteren van de taken. Dit zijn incidentele kosten die bij structurele vormgeving van de basisbanen niet meer terugkomen.

Specifieke voorbereiding voor een Basisbaan

Naast algemene voorbereiding om de randvoorwaarden van de basisbaan te organiseren, is ook specifieke voorbereiding nodig om te komen tot een basisbaan. Dit zit met name in een voorbereidend traject met een beoogde basisbaner, waarin de mogelijkheden en wensen worden geïnventariseerd, vragen worden beantwoord, vertrouwen gewonnen moet worden en specifieke randvoorwaarden moeten worden uitgezocht. Ook wordt de kandidaat gematched met de taken die zijn opgehaald. Tot slot wordt een arbeidsovereenkomst opgesteld en ondertekend.

Uitvoering van de basisbaan

Centrale activiteit is het daadwerkelijk uitvoeren van de basisbaan. Dit bestaat naast het uitvoeren van de taken door de basisbaner ook uit begeleiding. Dit betreft zoals eerder beschreven begeleiding op de werkvloer door een derde partij en begeleiding door coaches vanuit W&I.

Monitoring en evaluatie

Tot slot worden er activiteiten verricht voor de monitoring en evaluatie van de basisbaan. Dit zijn grotendeels eenmalige kosten die horen bij de pilotfase van het project, met als doel voldoende informatie te vergaren om een onderbouwd besluit te kunnen nemen de basisbanen structureel aan te bieden. Dit zijn incidentele kosten die bij structurele vormgeving van de basisbanen niet meer terugkomen.

Onderstaande tabel geeft een weergave van de kosten voor bovengenoemde activiteiten. Het gaat om de verwachte kosten voor de komende jaren om 40 basisbanen een baan te bieden voor een periode van 3 jaar. In 2020 starten zij gedurende het jaar, waardoor de kosten in dit jaar lager zijn. Dit betekent ook dat de kosten in 2023 nog doorlopen.

Tabel 2.1 Kosten project basisbaner voor 40 basisbaners gedurende 3 jaar

Post	2020	2021	2022	2023
Algemeen voortraject	€ 91	€ 91	€ 91	€ 91
• Kosten projectteam				
Specifieke voorbereiding + uitvoering	€ 779	€ 1.432	€ 1.398	€ 717
• Loon + werkgeverslasten				
• Coaching en begeleiding				
• Vergoeding aan werkgever				
• Loonwaardemetingen				
Monitoring en evaluatie	€ 78	€ -	€ -	€ -
Totaal	€ 949	€ 1.523	€ 1.490	€ 809

2.5 Te verwachten baten

Tegenover de kosten van de basisbanen staan de maatschappelijke baten. Deze baten zijn een financiële vertaling van de te verwachten effecten. Ze kunnen zowel *materieel* als *immaterieel* zijn. Materieële baten zijn baten die een daadwerkelijk financieel effect hebben; de baathebbers merken dit in hun portemonnee. Immaterieële baten zijn baten die geen financieel effect hebben: niemand merkt dit direct in zijn of haar portemonnee. Dat wil echter niet zeggen dat ze minder belangrijk of minder waardevol zijn. We vertalen ook deze effecten naar euro's om zo een totaalplaatje te schetsen op basis waarvan de voor- en nadelen integraal kunnen worden afgewogen.

Omdat we vooruitkijken naar te verwachten baten en we niet zeker zijn van in hoeverre de effecten optreden en hoe groot de bijbehorende baten zijn, werken we met een bandbreedte van baten. Deze bandbreedte is te interpreteren als de onder- en bovengrens waarbinnen de daadwerkelijke baten naar verwachting liggen. Deze bandbreedte is gebaseerd op een inschatting van de te verwachten baten per effect en is dus geen gevolg van de keuze voor een verschillend scenario.

We presenteren de baten voor de periode 2020 tot en met 2024. Soms is er ook sprake van baten in de jaren erna. Deze laten we niet in de tabellen zien, maar zijn wel meegenomen in de totale baten. Het verschilt per effect in welke jaren de baten worden gerealiseerd. Dat heeft de volgende oorzaken:

- Sommige effecten treden met vertraging op.
Zo zien we direct bij de start van de baan verschuivingen in inkomen, maar verwachten we dat de positieve effecten op zorggebruik en leefbaarheid van de buurt met enige vertraging optreden. We hanteren een vertraging van een jaar.
- Sommige effecten zijn duurzamer dan ander.
Sommige effecten verdwijnen weer snel nadat de basisbaners stoppen. Andere effecten zijn duurzamer en leveren daardoor gedurende langere periode baten op. Dit verschilt per effect.
- Niet alle basisbaners starten tegelijkertijd.
In 2020 starten de basisbaners op verschillende momenten gedurende het jaar, maar voor ieder van hen is het uitgangspunt dat zij gedurende 3 jaar een basisbaan hebben. De baten worden daardoor verspreid over de tijd gerealiseerd. We nemen dit mee in het model door uit te gaan van een gemiddeld aan basisbaners per jaar: 20 in 2020, 40 in 2021 en 2022 en weer 20 in 2023.

We bespreken de baten aan de hand van de twee effectenschema's die we in paragraaf 2.3 hebben geïntroduceerd.

2.5.1 Baten door productiviteit

Doordat de basisbaners als werknemer aan de slag gaan, vinden er enkele verschuivingen plaats in financiële stromen:

- De basisbaner krijgt een loon van gemiddeld 25.830 euro bruto, dat door de gemeente betaald wordt;
- De basisbaner draagt inkomstenbelasting en sociale premies af aan het Rijk, ter hoogte van ongeveer 2.800 euro;
- De basisbaner verliest het recht op een bijstandsuitkering van gemiddeld iets meer dan 13.000 euro per jaar, wat een directe besparing voor de gemeente oplevert.⁴

We hanteren voor deze baten geen bandbreedte.

Bovenstaande baten betreffen baten voor individuele partijen, maar leveren voor de samenleving als geheel geen meerwaarde op: het positieve subtotale bedrag betreft het ontvangen brutoloon van de basisbaners, maar dat zijn tegelijkertijd kosten voor de gemeente. De maatschappelijke meerwaarde komt uiteindelijk door de waarde van het werk dat de basisbaner verricht. Daar gaan we later verder op in.

Tabel 2.2 Baten door productiviteit (x €1.000)

	2020	2021	2022	2023	2024
Brutoloon					
• Basisbaner	517	1.033	1.033	517	0
Loonbelasting					
• Rijk	56	112	112	56	0
• Basisbaner	-56	-112	-112	-56	0
Stopzetten uitkering					
• Basisbaner	-263	-526	-526	-263	0
• Gemeente	263	526	526	263	0
Subtotaal	517	1033	1033	517	0

2.5.2 Betere kwaliteit van leven van de basisbaners

De verwachting is dat de kwaliteit van leven van de basisbaners toeneemt. Dit komt doordat het hebben van werk bijdraagt aan de ontwikkeling van zelfredzaamheid, vermindering van financiële en emotionele stress en een toename van eigenwaarde en psychische gezondheid. Een manier om kwaliteit van leven te waarderen, is door het gebruik van Quality Adjusted Life Years (QALY's). QALY's zijn een weergave van het aantal gewonnen gezonde levensjaren; oftewel de tijd die men niet meer gehinderd wordt door ziekte of beperkingen. Wanneer met een interventie iemands leven bijvoorbeeld gedurende 10 jaar 10 procentpunt aan kwaliteit toeneemt, dan is er in totaal 10 maal 0,1 = 1 gezond levensjaar gewonnen.

Om een inschatting te maken van het aantal gewonnen QALY's maken we gebruik van kengetallen over de ziektelast van burn-outklachten.⁵ We weten namelijk dat deze klachten sterk dalen wanneer mensen aan het werk zijn en minder financiële problemen hebben. Uit cijfers van het RIVM blijkt dat de gemiddelde ziektelast bij burn-out klachten 0,187 QALY is: iemand met deze klachten heeft dus een substantieel lagere kwaliteit van leven.⁶

⁴ Op basis van de verdeling alleenstaanden/(echt)paren met een bijstandsuitkering in Groningen. Zie [CBS Statline](#).

⁵ We sluiten hierbij aan bij de werkwijze van LPBL in onder meer *Indicatieve MKBA Werkbrigade (2018)*.

⁶ <https://www.volksgezondheidenzorg.info/bestanden/documenten/20180528dataziektelast2015ods>

Uit een analyse door LPBL van bijstandsgerechtigden in de gemeente Amsterdam, blijkt dat 30% van de doelgroep die vergelijkbaar is met die van de basisbanen last heeft van deze klachten.⁷ Omdat ons geen andere kengetallen bekend zijn met betrekking tot dergelijke klachten in de bijstandspopulatie of specifieke subgroepen, hanteren we dit percentage voor de basisbaners. We weten dat met financiële problemen wel 4 keer vaker burn-outklachten hebben dan vergelijkbare groepen zonder financiële problematiek.⁸ We nemen daarom aan dat wanneer deze doelgroep aan het werk gaat deze klachten met een factor 4 kunnen afnemen. Dat komt neer op een afname van 22,5 procentpunt, oftewel 9 basisbaners minder met burn-out klachten door financiële problematiek. Wanneer aannemen dat deze afname gerealiseerd wordt gedurende de drie jaar dat de basisbaners aan het werk zijn en daarna weer op het oude niveau komt, kunnen we de winst in kwaliteit van leven voor 3 jaar meetellen. Deze baten komen volledig bij de basisbaners terecht.

Wij zien deze berekening als de bovengrens van de mogelijk baten; een jaarlijkse verbetering van 0,187 QALY is namelijk aanzienlijk. Ook is niet bekend of in de praktijk daadwerkelijk de financiële problematiek voldoende wordt opgelost. Als ondergrens nemen we de helft van de berekende baten mee.

Tabel 2.3 Baten door betere kwaliteit van leven (x €1.000), ondergrens

Ondergrens	2020	2021	2022	2023	2024
Kwaliteit van leven					
• Basisbaner	21	42	42	21	0
Subtotaal	21	42	42	21	0

Figuur 2.3 Baten door betere kwaliteit van leven (x €1.000), hoog scenario

Bovengrens	2020	2021	2022	2023	2024
Kwaliteit van leven					
• Basisbaner	42	84	84	42	0
Subtotaal	42	84	84	42	0

2.5.3 Minder maatschappelijke (zorg)kosten

Omdat het beter gaat met de basisbaners is het aannemelijk dat zij minder gebruik maken van (zorg)trajecten dan dat zij hadden gedaan als zij niet waren gestart in een basisbaan. Het gaat daarbij om financiële ondersteuning zoals inkomensvoorzieningen of schuldhulpverlening, maar ook Wmo-voorzieningen, jeugdhulp en medische zorg. Dit levert besparingen op bij de partijen die deze zorg leveren: de gemeente, zorgverzekeraars en het Rijk.

Ten eerste heeft de gemeente een directe besparing op de inzet van re-integratie. De basisbaners worden namelijk op een andere manier begeleid, waardoor zij geen reguliere re-integratie ondersteuning meer nodig hebben. De uitvoeringskosten van begeleiding van een doelgroep met een grote afstand tot de arbeidsmarkt zijn naar schatting 2900 euro per jaar.⁹

Om een beeld te krijgen van de omvang van de overige besparingen op maatschappelijke kosten sluiten we aan bij het door LPBL ontwikkelde model waarin de 'zorgconsumptie' van verschillende huishoudtypes is opgenomen.¹⁰ Het bevat gemiddelde kosten van ondersteuning op het gebied van werk en inkomen, jeugdhulp, Wmo en (zware) zorg voor gezinnen en andere huishoudens. Deze

⁷ LPBL (2018). Indicatieve MKBA Werkbrigade

⁸ Idem.

⁹ Zie: <https://www.gemeente.nu/sociaal/uitvoering-bijstand-kost-bijna-2900-euro-per-uitkering/>

¹⁰ Zie onder meer: LPBL (2014). Meta-analyse MKBA's sociale teams, en: LPBL (2018). Indicatieve MKBA Werkbrigade.

kosten zijn hoger bij huishoudens met problematiek op meerdere domeinen en bij huishoudens die niet zelfredzaam zijn. Wanneer een interventie eraan bijdraagt dat de problematiek van een huishouden niet verergert, worden de extra kosten van gemiddeld 10 duizend euro die daarbij horen bespaard. In hun indicatieve MKBA van een banenproject in Amsterdam (de Werkbrigade) gaat LPBL er van uit dat in 3% van de gevallen een escalatie wordt voorkomen en dus kosten worden bespaard. Dit percentage is gebaseerd op ervaringen van studies in verschillende gemeenten en het is aannemelijk dat dit in Groningen vergelijkbaar is.

Ook heeft SCP onlangs een studie uitgevoerd naar de effecten en bijbehorende baten van het hebben van werk.¹¹ De studie richtte zich op de doelgroep van de sociale werkvoorziening, waarvan eind 2014 de laatste nieuwe werknemers zijn gestart. Vanaf 2015 stroomde deze groep niet meer in de Wsw, maar in de Participatiewet en hadden zij geen garantie meer op een baan. SCP liet zien dat de doelgroep die in 2014 instroomde en daarmee nog wel verzekerd was van werk maar liefst 9,4 procentpunt minder gebruik maakte van Wmo-maatwerkvoorzieningen en 7,1 procentpunt minder van ggz-ondersteuning dan de vergelijkbare groep in 2015 die niet meer in de Wsw terecht konden. Een Wmo-maatwerkvoorziening kost gemiddeld 15 duizend euro en ggz-ondersteuning gemiddeld 7 duizend euro per jaar. Aangezien we het hier hebben over een doelgroep waarbij een arbeidsbeperking is vastgesteld verwachten we dat het effect sterker is dan bij de doelgroep van de basisbanen het geval zou zijn; we nemen dit daarom op als bovengrens.

Tabel 2.4 Baten door minder maatschappelijke (zorg)kosten (x €1.000), ondergrens

Ondergrens	2020	2021	2022	2023	2024
Inzet re-integratie					
• Gemeente (W&I)	58	116	116	58	0
Overige maatschappelijke (zorg)kosten					
• Gemeente					
• Rijk	0	4	9	9	4
• Zorgverzekeraars	0	0	1	1	0
	0	1	2	2	1
Subtotaal	58	122	128	70	6

Tabel 2.5 Baten door minder maatschappelijke (zorg)kosten (x €1.000), bovengrens

Bovengrens	2020	2021	2022	2023	2024
Inzet re-integratie					
• Gemeente (W&I)	58	116	116	58	0
Overige maatschappelijke (zorg)kosten					
• Gemeente					
• Rijk	0	31	62	62	31
• Zorgverzekeraars	0	0	1	1	0
	0	10	20	20	10
Subtotaal	58	157	199	141	41

2.5.4 Minder maatschappelijke kosten door criminaliteit

Een volgende baat betreft de daling van maatschappelijke kosten ten gevolge van criminaliteit. We verwachten dat basisbaners minder crimineel gedrag zullen vertonen dan zij zouden hebben gedaan in de situatie waarin zij niet als basisbaner aan de slag waren gegaan. Dit leidt tot minder

¹¹ SCP (2019). Brede baten van werk

kosten voor buurtbewoners omdat zij minder schade ondervinden van crimineel gedrag. Uit de eerder aangehaalde studie van SCP blijkt dat het aannemelijk is dat de Wsw'ers die zijn onderzocht 3,5 procentpunt minder vaak verdacht zijn van een overtreding dankzij het feit dat zij verzekerd waren van een baan.¹² Het SCP rekent vervolgens door dat een verdachte de Nederlandse samenleving gemiddeld 90 duizend euro in een jaar kost. Ook hier beschouwen deze kengetallen als de bovengrens van de maatschappelijke baten. Omdat we onvoldoende onderbouwing hebben voor een ondergrens, nemen we daarvoor geen effect op afname van criminaliteit mee.

Tabel 2.6 Baten door minder maatschappelijke kosten door criminaliteit (x €1.000), ondergrens

Ondergrens	2020	2021	2022	2023	2024
Kosten criminaliteit					
• Buurtbewoner	0	0	0	0	0
Subtotaal	0	0	0	0	0

Tabel 2.7 Baten door minder maatschappelijke kosten door criminaliteit (x €1.000), bovengrens

Bovengrens	2020	2021	2022	2023	2024
Kosten criminaliteit					
• Buurtbewoner	0	63	126	126	63
Subtotaal	0	63	126	126	63

2.5.5 Baten door verbeterde leefbaarheid

De inzet van basisbaners in de wijken leidt in het algemeen tot een verbeterde leefbaarheid. Daardoor is het prettiger om in de wijk te verblijven: mensen wonen er met meer plezier, het is leuker om er te gaan winkelen en jongeren gaan er liever naar school. We bespreken deze algemene leefbaarheidseffecten gezamenlijk.

Omzetstijging lokale ondernemers

Omdat mensen met meer plezier winkelen in de wijk, zal naar verwachting de omzet van lokale ondernemers toenemen. Dit geldt bijvoorbeeld voor een lokale supermarkt en kleine winkels in de buurt. Het gaat naar verwachting om een klein effect: er zijn geen aanwijzingen dat buurtbewoners massaal de lokale winkels mijden omdat zij het daar onprettig vinden. Hoe groot dit effect in praktijk zal zijn, kunnen we niet inschatten. We waarderen het daarom als beperkt positief (+).

Deze baat betreft overigens geen maatschappelijke baat, maar herverdeling. Het is aannemelijk dat wanneer een buurt leefbaarder wordt buurtbewoners vaker hun boodschappen in de buurt zullen doen. We verwachten echter niet dat buurtbewoners in totaal meer geld uit zullen geven aan winkelen. Oftewel: de eventuele extra omzet voor lokale ondernemers gaat ten koste van de omzet van ondernemers elders.

Lagere kosten onderhoud en schoonmaak

Omdat de basisbaners bijdragen aan een schonere wijk en naar verwachting ook buurtbewoners zelf schoner gedrag zullen vertonen, hoeft de gemeente minder schoon te maken en te repareren in de buurt. Dit brengt een besparing met zich mee. Er zijn onvoldoende aanknopingspunten uit de literatuur of de praktijk om een inschatting te maken van hoe groot dit effect is en welke baten hiermee gemoeid zijn. We schatten de baten op beperkt positief (+).

¹² SCP (2019). Brede baten van werk

Toename woongenot buurtbewoners

Naast dat de lokale ondernemers en de gemeente profiteren van de verbeterde leefbaarheid, profiteren uiteraard de bewoners zelf. Zij ervaren baten van een toename in hun woongenot. Om een inschatting te maken van de waarde van deze toename, sluiten we aan bij een MKBA van buurtbeheerteams in Amsterdam.¹³ In deze studie wordt de waardering van de toename van leefbaarheid in de wijk bepaald aan de hand van de betalingsbereidheid voor een woning. De betalingsbereidheid voor een woning (ongeacht of dit een koop- of huurwoning is) is namelijk te zien als een som van de verwachte totale waarde die deze woning oplevert, vertaald naar één bedrag. Deze waarde wordt onder meer bepaald door hoe groot de woning is, hoe goed deze is onderhouden en in welke buurt deze woning staat. Deze totale waarde is ook te vertalen naar de waarde voor 1 jaar: we waarderen dat op 5,5% van de totale waarde.¹⁴

Wanneer de leefbaarheid voor de buurt volgens 100% van de buurtbewoners toeneemt, neemt de gemiddelde betalingsbereidheid voor woningen in die buurt met 2% toe. In Amsterdam leidde de invoering van buurtbeheerteams volgens 20% van de buurtbewoners tot een verbeterde leefbaarheid. Aangezien de buurtbeheerteams enigszins vergelijkbaar zijn met de basisbaners, gaan we uit van een vergelijkbare toename in de wijken waar de basisbaners actief zijn. We voegen nog één element toe: omdat de basisbaners een groot gebied bedienen, lijkt het niet aannemelijk dat dit effect in het gehele gebied optreedt. De drie wijken bevatten samen namelijk meer dan 15 duizend woningen. We gaan ervan uit dat de basisbaners een kwart van de inwoners in de drie wijken daadwerkelijk beïnvloedt.

Omdat de literatuur geen andere aanknopingspunten biedt, hanteren we geen bandbreedte voor bovengenoemde baten. We verwachten dat het effect optreedt zolang de basisbaners actief zijn en nog één jaar extra doorloopt. Na dat extra jaar is er geen verschil meer tussen de situatie met en zonder basisbanen op het gebied van woongenot.

Tabel 2.8 Baten door verbeterde leefbaarheid (x €1.000)

	2020	2021	2022	2023	2024
Omzetstijging					
• Lokale ondernemers	+	+	+	+	+
Lagere kosten onderhoud en schoonmaak	+	+	+	+	+
• Gemeente (OR)					
Toename woongenot					
• Buurtbewoner	121	241	241	241	121
Subtotaal	121	241	241	241	121

2.5.6 Minder maatschappelijke kosten door criminaliteit (2)

Dankzij de basisbaners kunnen voorzieningen in de buurt zoals buurthuizen, speeltuinen en sportcomplexen hun openingstijden verruimen. Ook is er met de basisbaner regelmatig iemand op straat die signalen kan doorgeven en dient als aanspreekpunt in de wijk. Daardoor is de verwachting dat de overlast en criminaliteit in de buurt afneemt. In 2018 werden in de drie wijken volgens CBS naar schatting 818 diefstallen gepleegd, 1321 vernielingen en 1133 geweldsmisdrijven.¹⁵ De afname van het aantal overtredingen is naar verwachting klein: de basisbaners hebben geen toezicht- of handhavingstaken en extra beschikbaarheid van plekken om

¹³ RIGO Research en Advies (2014). MKBA Buurtbeheerbedrijven. Via een MKBA naar het optimale buurtbeheerbedrijf.

¹⁴ Dit is het geval, wanneer we uitgaan van een discontovoet van 5,5%. Dit houdt in dat een baat in de toekomst minder zwaar weegt dan diezelfde baat vandaag: ieder jaar dat de baat in de toekomst ligt, waarderen we deze 5,5% lager.

¹⁵ Op basis van Statline: <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/84286NED/table>

samen te komen en/of te sporten zal niet veel jongeren afhouden van het geven van overlast. Maar zelfs een klein effect levert maatschappelijke baten op.

Uit een analyse van enkele interventies gericht op buurtbeheer door woningcorporatie Eigen Haard in Amsterdam bleek dat in buurten waar deze interventies werden ingezet de mate van onveiligheid in de wijk met 0,45 procentpunt sterker afnam dan in andere buurten. Omdat het in dat geval ging om een vijftal interventies, schatten we het mogelijke effect van de basisbaner conservatief in op een vijfde van dit effect: de inzet van basisbaners in de wijken leidt tot een daling van 0,1 procentpunt van het aantal diefstallen in de drie wijken. Dat komt neer op iets minder dan 1 delict minder per jaar.

Het CBS en WODC becijferden in 2018 dat de maatschappelijke schade per delict gemiddeld 13 duizend euro behelst. Dit is schade voor de overheid, het bedrijfsleven en huishoudens. Omdat de literatuur geen andere aanknopingspunten biedt, hanteren we geen bandbreedte voor deze baat.

Tabel 2.9 Baten door minder kosten door criminaliteit (2) (x €1.000)

	2020	2021	2022	2023	2024
Afname criminaliteit					
• Rijk	2	4	4	2	0
• Lokale ondernemers	2	3	3	2	0
• Buurtbewoners					
	2	4	4	2	0
Subtotaal	5	11	11	5	0

2.5.7 Kwaliteit van leven buurtbewoners

Zoals beschreven bij het effectenschema, verwachten we dat kwetsbare buurtbewoners ontlast worden door de basisbaners. Hierdoor ervaren zij minder stress en eenzaamheid en hebben zij een hogere kwaliteit van leven. Ook verwachten we dat mantelzorgers worden ontlast omdat de basisbaners naar verwachting ook een deel van hun taken overnemen.

De literatuur biedt geen aanknopingspunten om de verbetering in kwaliteit van leven aan de hand van QALY's te duiden, zoals we dat wel doen voor de basisbaners zelf. We geven daarom een indicatie van de waarde van deze taken aan de hand van de waardering van de tijd die de basisbaners eraan besteden. De ondergrens van de waarde van deze tijdsinzet is 8 euro per uur en de bovengrens 14,5 euro per uur. 8 euro per uur betreft een inschatting van de waarde van tijdsinzet van een vrijwilliger.¹⁶ 14,5 euro is een schatting van de waarde van een uur ingezette mantelzorg.¹⁷ Op dit moment is nog niet bekend hoe veel uren basisbaners besteden aan dergelijke taken; dit zal in de toekomst verder ingevuld moeten worden. We geven een indicatie van de situatie wanneer basisbaners 5% van hun tijd (oftewel jaarlijks 70 uur per basisbaner die fulltime werkt) besteden aan het ondersteunen van kwetsbare buurtbewoners.

Tabel 2.10 Baten door betere kwaliteit van leven buurtbewoners (x €1.000), ondergrens

Ondergrens	2020	2021	2022	2023	2024
Kwaliteit van leven					
• Buurtbewoner	11	22	22	11	0
Subtotaal	11	22	22	11	0

¹⁶ LPBL (2018). Indicatieve MKBA Werkbrigade.

¹⁷ Hoefman et al. (2018). Value of informal care.

Tabel 2.11 Baten door betere kwaliteit van leven buurtbewoners (x €1.000), bovengrens

Bovengrens	2020	2021	2022	2023	2024
Kwaliteit van leven					
• Buurtbewoner	20	41	41	20	0
Subtotaal	20	41	41	20	0

2.5.8 Hogere inkomsten buurtvoorzieningen

Basisbaners voeren werkzaamheden uit ter ondersteuning van verschillende voorzieningen in de buurt, zoals een buurthuis, sportcomplex en een speeltuin. Zij kunnen namelijk hun openingstijden verruimen waardoor meer mensen gebruik kunnen maken van deze voorzieningen. Naast dat dit bijdraagt aan de kwaliteit van leven van buurtgenoten, leidt dit ook tot extra inkomsten voor de aanbieders van deze voorzieningen, bijvoorbeeld door meer entree of de verkoop van consumpties. Hoe groot de baten hiervan zijn, is op dit moment onvoldoende in te schatten. Dit kan gedurende de uitvoering van de basisbanen in kaart worden gebracht door na te gaan hoe veel uren deze voorzieningen extra geopend zijn en welke omzet dit met zich meebrengt. In deze indicatieve analyse waarderen we de baten op beperkt positief (+).

Tabel 2.12 Baten door hogere inkomsten buurtvoorzieningen (x €1.000)

	2020	2021	2022	2023	2024
Meer inkomsten buurtvoorzieningen					
• Aanbieders buurtvoorzieningen	+	+	+	+	0
Subtotaal	+	+	+	+	0

2.5.9 Minder maatschappelijke (zorg)kosten (2)

De basisbaner is actief in de wijk en komt bij veel buurtbewoners over de vloer. Hierdoor is de basisbaner in staat een signalerende rol te vervullen; hij kan signalen van verwaarlozing of een risicovolle thuissituatie doorspelen aan het wijkteam of aan een welzijnsorganisatie. Dit kan bijvoorbeeld door het signaal aan te kaarten via de werkbegeleider. Doordat vroegtijdig ondersteuning wordt ingezet zal voor een deel van deze situaties een escalatie worden voorkomen. We verwachten dat een voorkomen escalatie gemiddeld 10 duizend euro aan kostenbesparing oplevert.¹⁸ De literatuur en huidige ervaring met de basisbanen bieden echter onvoldoende aanknopingspunten voor een concrete inschatting van het aantal voorkomen escalaties. Voor de huidige analyse hanteren als bovengrens de aanname dat iedere basisbaner door zijn/haar activiteiten jaarlijks één escalatie voorkomt. Als ondergrens waarderen we de baat niet, maar nemen het op als beperkt positief (+).

Tabel 2.13 Baten door voorkomen maatschappelijke (zorg)kosten (2) (x €1.000), ondergrens

Ondergrens	2020	2021	2022	2023	2024
Maatschappelijke (zorg)kosten					
• Gemeente					
• Rijk	+	+	+	+	0
• Zorgverzekeraars	+	+	+	+	0
	+	+	+	+	0
Subtotaal	+	+	+	+	0

¹⁸ LPBL (2018). Indicatieve MKBA Werkbrigade.

Tabel 2.14 Baten door voorkomen maatschappelijke (zorg)kosten (2) (x €1.000), bovengrens

Bovengrens	2020	2021	2022	2023	2024
Maatschappelijke (zorg)kosten					
• Gemeente					
• Rijk	149	298	298	149	0
• Zorgverzekeraars	12	23	23	12	0
	39	78	78	39	0
Subtotaal	199	399	399	199	0

2.5.10 Kosten voor onderhoud en schoonmaak

Naast signalering op casusniveau, dienen de basisbaners ook als aanspreekpunt voor meldingen over de openbare ruimte. Hierdoor komen meldingen vaker en sneller bij de gemeente of woningcorporatie terecht. Dit verkleint het positieve effect dat we verwachten doordat buurten dankzij basisbaners schoner en heler worden en blijven. We verwachten dat hierdoor de kosten voor onderhoud en schoonmaak voor deze partijen zullen toenemen. De literatuur en huidige praktijkervaring biedt onvoldoende ruimte om dit te vertalen naar concrete extra kosten. In de toekomst kan dit in kaart worden gebracht door het aantal meldingen dat via de basisbaners bij gemeente en corporatie terecht komt in kaart te brengen. In deze indicatieve MKBA nemen we een beperkt negatief (-) effect op.

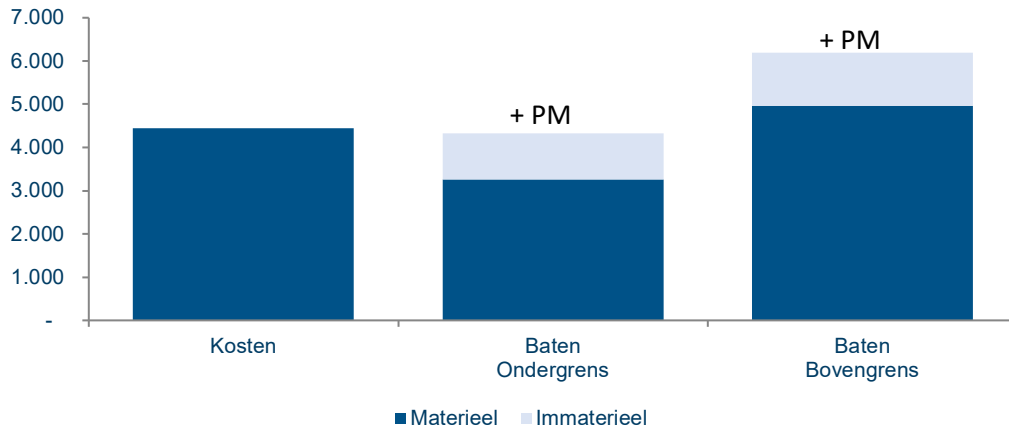
Tabel 2.15 Baten door extra kosten onderhoud en schoonmaak (x €1.000)

	2020	2021	2022	2023	2024
Lagere kosten onderhoud en schoonmaak					
• Gemeente (OR)					
• Woningcorporatie	-	-	-	-	0
	-	-	-	-	0
Subtotaal	-	-	-	-	0

2.6 Overzicht kosten en baten

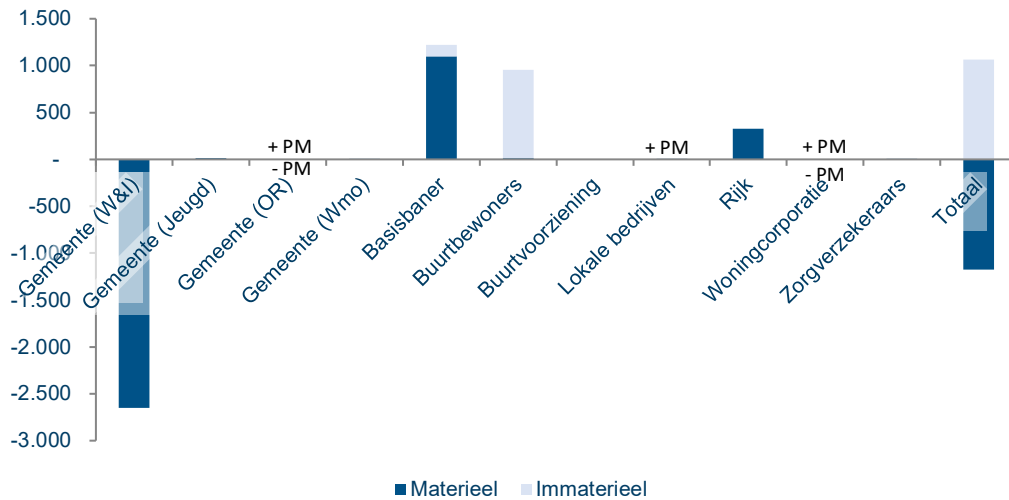
De maatschappelijke baten van de basisbanen Groningen zijn in het lage scenario kleiner dan de kosten en in het hoge scenario groter. Datzelfde geldt wanneer we alleen naar de *materiële* baten kijken; dat zijn de baten die directe financiële waarde vertegenwoordigen. De werkelijke baten zijn naar verwachting hoger dan hier weergegeven omdat enkele posten niet vertaald kunnen worden naar een financiële waarde (+ PM). Het is dus de verwachting dat de inrichting van de basisbanen zoals meegenomen in deze analyse een maatschappelijk neutraal of positief rendement oplevert.

Figuur 2.4 Totale kosten en te verwachten baten Groningse basisbanen (x € 1.000)

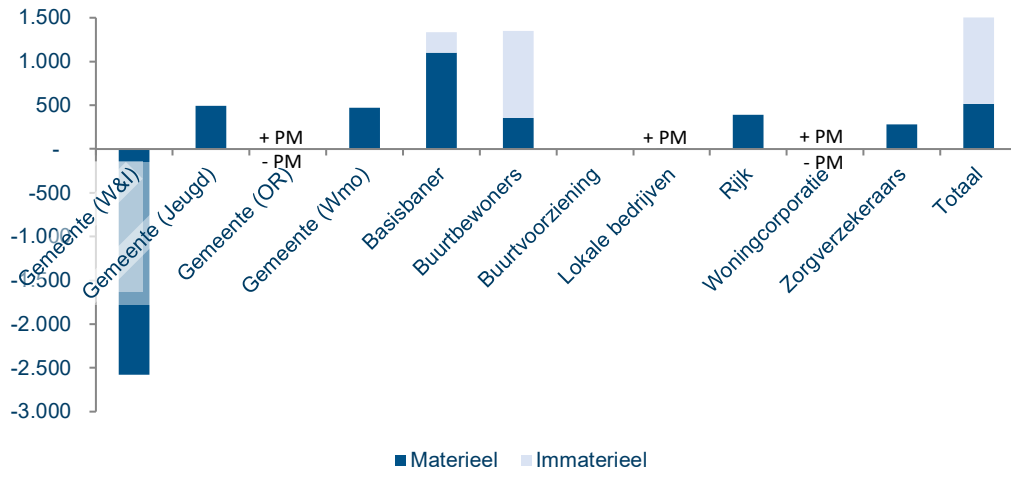

Onderstaande tabel laat het saldo per betrokken partij zien. Voor de gemeente geldt dat de baten niet opwegen tegen de kosten die worden gemaakt; de kosten zijn in beide scenario's pakweg 2 miljoen euro hoger dan de baten. Het zijn juist de overige stakeholders die profiteren van de basisbanen, met name de basisbaners zelf, de buurtbewoners en het Rijk. De basisbaners profiteren van een hoger inkomen en een betere kwaliteit van leven, de buurtbewoners profiteren van verbeterde leefbaarheid in de buurt en het Rijk profiteert van hogere belastinginkomsten. De andere betrokken partijen (zoals voorzieningen in de buurt, lokale bedrijven en zorgverzekeraars) profiteren ook, maar minder. Bij de basisbaners en de buurtbewoners bestaat een aanzienlijk deel van de baten uit immateriële baten: zij ervaren minder stress en een hoger woongenot.

Figuur 2.5 Saldo totale baten-kosten per partij (x € 1.000), ondergrens

Figuur 2.6 Saldo totale baten-kosten per partij (x € 1.000), bovengrens

3 Casestudie 2: De buurtconciërge in Lelystad

3.1 Het project: de buurtconciërge

In Lelystad zijn 10 inwoners aan de slag gegaan als buurtconciërge. Deze buurtconciërges hebben als brede taak bij te dragen aan de leefbaarheid in enkele wijken in de stad. Dit doen zij onder meer door te dienen als aanspreekpunt voor bewoners en ondernemers in de buurt en als schakel te dienen tussen deze partijen onderling en tussen deze partijen en de gemeente. Ze voeren ook concrete taken uit, zoals het ondersteunen van mensen met een tijdelijke ondersteuningsbehoefte, het opruimen van zwerfafval en ondersteunen ze de voedselbank.

Deze buurtconciërges zijn actief in 5 wijken in de stad: Atolwijk, Zuiderzeewijk, Waterwijk, Boswijk en Jol. Een baan als buurtconciërge staat open voor inwoners die langdurig aan de zijlijn staan en die niet in staat zijn gebleken zelf of met reguliere ondersteuning aan een duurzame betaalde baan te komen. Als buurtconciërge kunnen deze werkzoekenden in een betaalde baan aan de slag om werk met maatschappelijke waarde in de wijken uit te voeren.

De baan als buurtconciërge heeft de volgende kenmerken:

- Het **soort werk** dat de buurtconciërges uitvoeren is vrij divers maar heeft als uitgangspunt dat het bijdraagt aan de leefbaarheid in de wijk. Ze verrichten de volgende activiteiten:
 - Opruimen van zwerfafval;
 - Bewoners aanspreken op 'vervuilend' gedrag;
 - Afleggen van dagelijkse wijk rondes en fungeren als aanspreekpunt voor bewoners;
 - Bewoners actief benaderen om signalen op te pikken;
 - Uitvoeren van kleine taken in en om het huis;
 - Inschakelen van professionals wanneer nodig.

Het uitgangspunt is dat deze taken nu niet of onvoldoende worden uitgevoerd, waardoor er geen sprake is van verdringing.

Het is de ambitie van het Werkbedrijf om te komen tot een model waarbij de gemeente zich voor de financiering beperkt tot inbreng van het uitkeringsgeld (van ongeveer € 14.000 per buurtconciërge) en het overige benodigde budget uit de markt gehaald wordt. Het werk kan in de toekomst dus medebepaald worden door datgene wat de private partners wenselijk vinden. In de voorliggende analyse is hier geen rekening mee gehouden.

- De **doelgroep** die aan de slag kan als buurtconciërge betreft inwoners van Lelystad die een bijstandsuitkering hebben en van wie de verwachting is dat ze met het reguliere re-integratie instrumentarium niet aan een betaalde baan kunnen komen.
- Een buurtconciërge gaat een **dienstverband** aan voor een jaar bij het Werkbedrijf. Indien meer financiering beschikbaar is, kunnen de contracten worden verlengd. De buurtconciërges krijgen het wettelijk minimumloon.
- De **begeleiding** op de werkvloer wordt uitgevoerd door het Werkbedrijf.

3.2 Vaststellen nulalternatief: wat gebeurt er als we niets doen?

Om inzicht te krijgen in de te verwachten kosten en baten, moeten we een idee hebben van wat er zou gebeuren als de buurtconciërges niet zouden zijn gestart. De verschillen tussen de situatie met en zonder deze banen kunnen we beschouwen als het effect van de buurtconciërges. We formuleren de meest waarschijnlijke situatie zonder buurtconciërges op basis van ervaringen uit het

verleden. We kijken naar zowel de mensen die aan de slag gaan als buurtconciërges als naar het werk dat door de buurtconciërges wordt uitgevoerd.

3.2.1 *Wat gebeurt er met de potentiële buurtconciërges?*

Wanneer de kandidaten niet de mogelijkheid krijgen om te starten als buurtconciërge is het zeer onwaarschijnlijk dat zij op een andere wijze uit de uitkering zouden uitstromen. Dat baseren we op de selectiecriteria die de gemeente hanteert voor deze doelgroep; er moet al op andere manieren zijn geprobeerd om uitstroom naar betaald werk te realiseren. We gaan er in de analyse dan ook vanuit dat geen enkele buurtconciërge uit de uitkering zou uitstromen wanneer zij niet als buurtconciërge aan de slag waren gegaan.

3.2.2 *Wat gebeurt er met de te verrichten taken?*

Een tweede punt is de kwestie in hoeverre het (maatschappelijk relevante) werk wordt uitgevoerd wanneer de buurtconciërges er niet zouden zijn. Wanneer het werk toch zou worden uitgevoerd, dan zijn de resultaten van dit werk niet zonder meer te zien als effect van de buurtconciërges. De taken van de buurtconciërges hebben als uitgangspunt dat ze nu niet of onvoldoende gedaan worden; we gaan er dus over het algemeen van uit dat deze werkzaamheden dan ook niet zouden worden uitgevoerd. Het gaat vaak om *extra* werk dat de buurtconciërges verrichten. In sommige gevallen betekent het werk van de buurtconciërges dat anderen minder werk hebben en daarom meer tijd en/of minder kosten hebben. Bij de bespreking van de baten staan we verder stil bij in hoeverre de taken ook zonder de buurtconciërges zouden zijn verricht.

3.3 Te verwachten effecten

We onderscheiden twee manieren waarop relevante effecten worden bereikt. Ten eerste verwachten we effecten van het bieden van een baan aan mensen die reeds langdurig in de bijstand en zonder werk zitten. Ten tweede verwachten we effecten van het werk dat door deze mensen wordt uitgevoerd, dat hiervoor niet werd gedaan. De eerste groep effecten is meer generiek van aard: we verwachten vergelijkbare effecten voor iedere langdurig werkloze die aan het werk gaat. De tweede groep effecten is afhankelijk van de precieze invulling van de taken die de buurtconciërges uitvoeren en zullen ook per baan verschillen. We kiezen ervoor op hoofdlijnen te blijven en de belangrijkste effecten te identificeren.

De resultaten zijn weergegeven in de twee effectenschema's hieronder. De schema's geven de activiteiten, effecten, baten en de incasseerders van deze baten weer. De pijlen maken duidelijk hoe de effecten elkaar beïnvloeden. We lichten de effecten hieronder kort nader toe.

Het eerste schema geeft de te verwachten effecten weer voor de buurtconciërges zelf en de baten die daaruit volgen. Het gaat hier over het feit dat deze groep werkzoekenden uit de uitkering aan het werk gaat en wat dat betekent. Het gaat in hoofdlijnen om de volgende effecten:

- Doordat de buurtconciërges als werknemer aan de slag gaan, ontvangen zij loon. Met het ontvangen van loon gaan zij ook inkomstenbelasting betalen. Doordat het inkomen uit werk stijgt, zal de uitkering geheel of gedeeltelijk komen te vervallen en heeft de gemeente dus minder uitkeringslasten, maar ook minder kosten voor re-integratiebegeleiding en ander personeel.
- Doordat de buurtconciërges aan het werk zijn doen ze ritme op en komen ze meer in contact met collega's en buurtbewoners. Daarmee ontwikkelen buurtconciërges een netwerk en worden ze meer zelfredzaam.

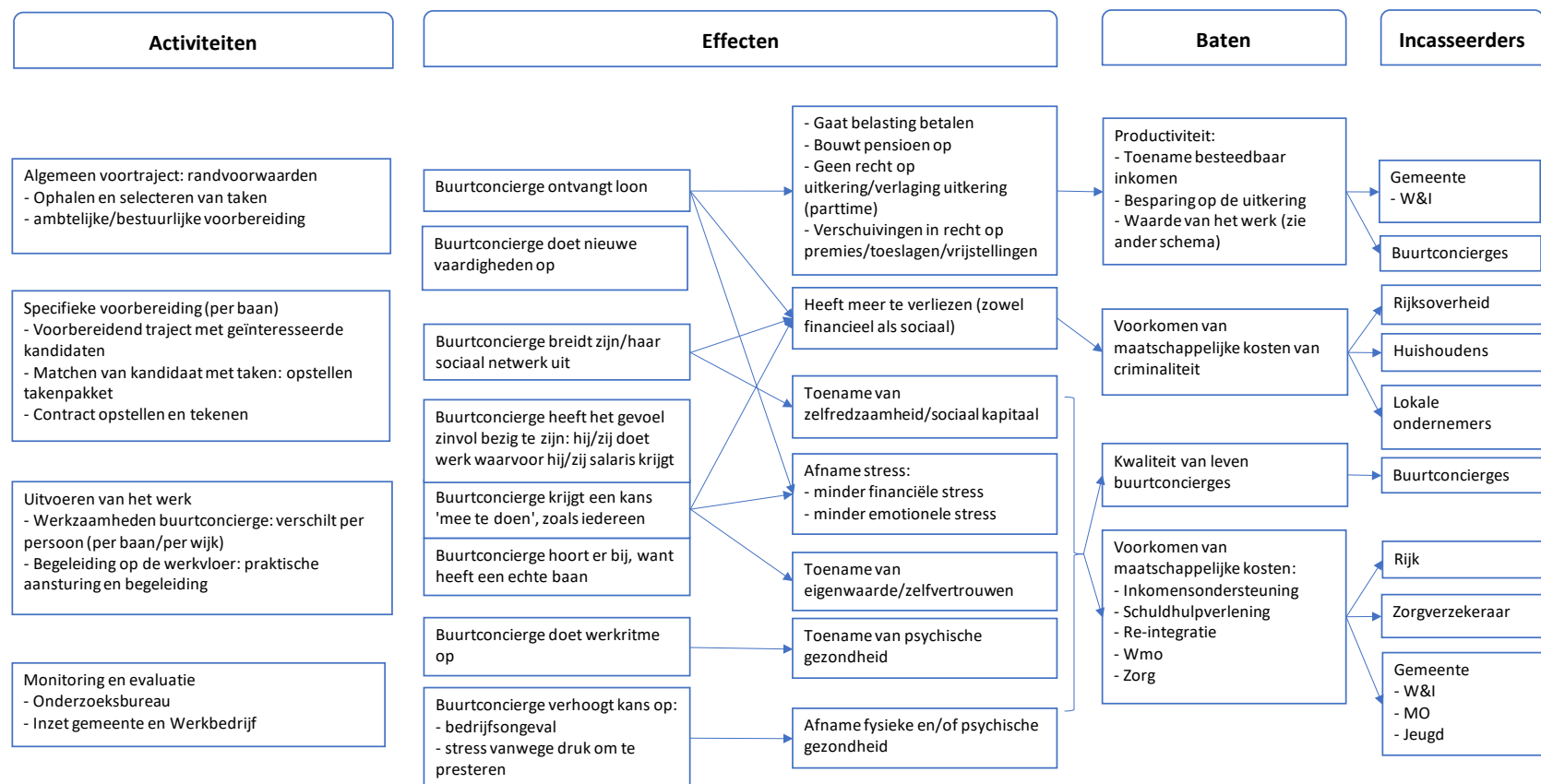
- Doordat buurtconciërges er financieel op vooruitgaan, ervaren zij minder stress op financieel gebied. Ook draagt het hebben van een baan eraan bij dat buurtconciërges het gevoel hebben erbij te horen en een zinvolle bijdrage aan de samenleving te leveren. Ook dat draagt bij aan vermindering van stress.
- Het gevoel erbij te horen en nuttig werk te verrichten draagt tevens bij aan een toename van eigenwaarde en zelfvertrouwen, en aan de psychische gezondheid. De psychische gezondheid wordt tevens versterkt doordat buurtconciërges werkritme opdoen en nieuwe vaardigheden leren.
- Bovenstaande effecten leiden ertoe dat buurtconciërges in een betere positie terecht komen; zowel financieel als sociaal. In deze positie hebben zij ook meer te verliezen en is de prikkel om crimineel gedrag te vertonen kleiner. Dit draagt eraan bij dat zij minder crimineel gedrag zullen vertonen.
- Tot slot is er ook een risico op verslechtering van de fysieke of psychische gezondheid. Dat kan komen doordat de kans op een ongeval iets hoger ligt wanneer de buurtconciërges aan het werk is, en dat de druk om te presteren stress met zich meebrengt.

Het tweede schema geeft de effecten weer van het werk dat de buurtconciërges verrichten en vervolgens de baten die daaruit volgen. Het gaat in hoofdlijnen om de volgende effecten:

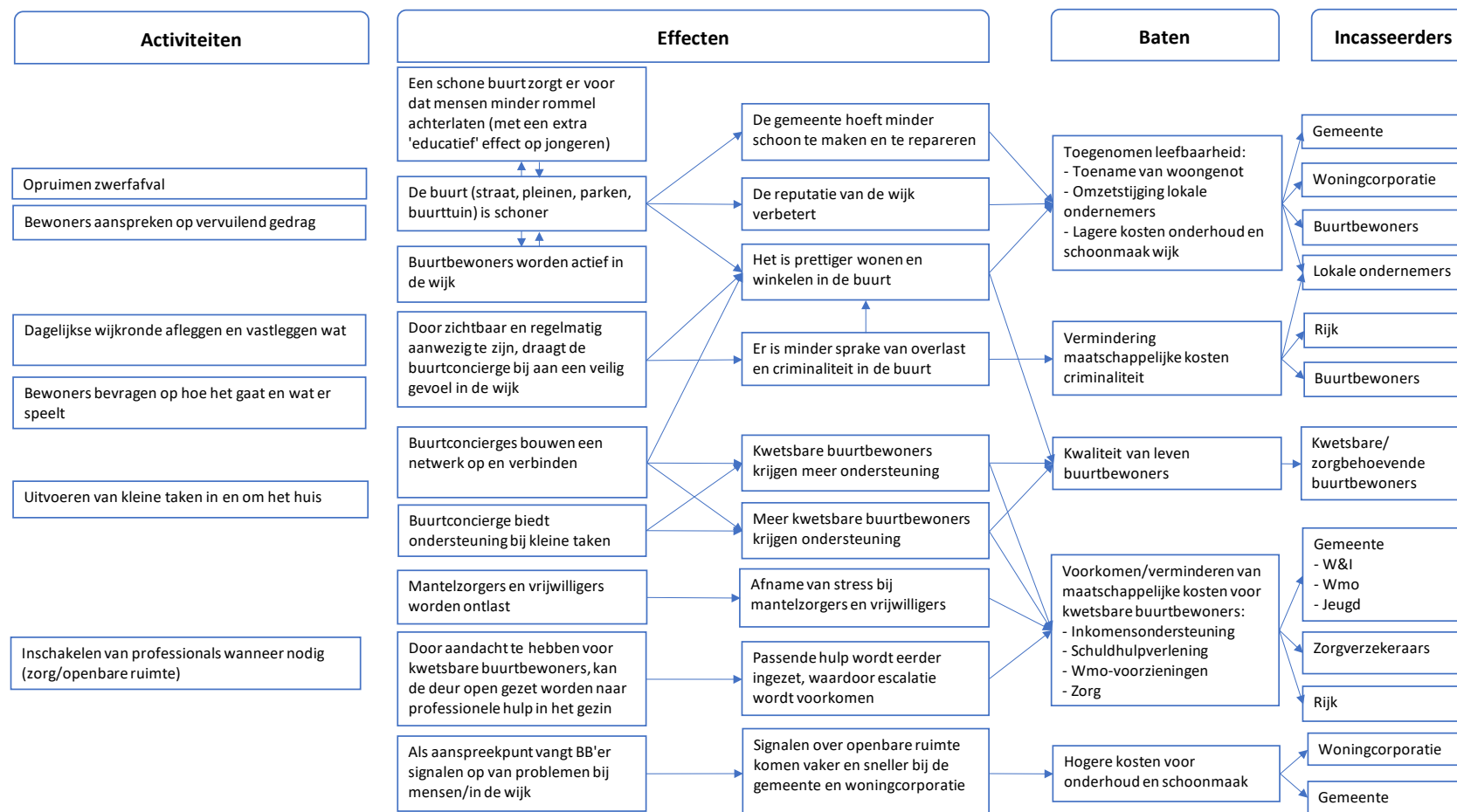
- Doordat buurtconciërges schoonmaak- en beperkte klusactiviteiten verrichten in de wijken, wordt de buurt schoner. En doordat ze zichtbaar actief zijn in de buurt en buurtbewoners aanspreken op vervuilend gedrag, dragen andere wijkbewoners naar verwachting ook meer bij aan een schone en hele wijk. Een schonere en helere wijk leidt ertoe dat het prettiger wonen, winkelen en naar school gaan is in die wijk en dat de reputatie van de wijk verbetert.
- Doordat buurtconciërges dagelijks rondes lopen in de wijk en zichtbaar aanwezig zijn, dragen ze bij aan de veiligheid in de wijk. Overlast en criminaliteit zullen afnemen.
- Buurtconciërges bieden ook directe ondersteuning aan kwetsbare buurtbewoners. Zij bieden mantelzorg, helpen mee met bezorgen van voedsel vanuit de voedselbank en voeren losse klussen in en om het huis uit. We verwachten een tweeledig effect. Deels verwachten we dat meer buurtbewoners met een ondersteuningsbehoefte bereikt worden en worden ontlast; zij ervaren hierdoor minder stress en eenzaamheid. Voor een ander deel is de verwachting dat niet zozeer meer buurtbewoners worden bereikt, maar dat bestaande ondersteuning wordt overgenomen door buurtconciërges. Met name mantelzorgers worden hierdoor ontlast; zij hoeven bijvoorbeeld minder te ondersteunen in het doen van boodschappen of andere huishoudelijke taken. In dit geval zullen de mantelzorgers minder worden belast en dus minder stress ervaren.
- Tot slot hebben de buurtconciërges een signalerende functie, omdat zij veel mensen zien en spreken in de buurt. De verwachting is dat de buurtconciërge in een vroegtijdig stadium een signaal neer kan leggen bij een wijkteam, bijvoorbeeld via de werkbegeleider. Op deze manier is het mogelijk dat escalaties worden voorkomen. Naast signalering op casusniveau, dienen de buurtconciërges ook als aanspreekpunt voor meldingen over de openbare ruimte. Hierdoor komen meldingen vaker en sneller bij de gemeente of woningcorporatie terecht.

Hoe sterk deze te verwachten effecten zijn en hoe we deze vertalen naar maatschappelijke baten, lichten we toe in hoofdstuk 3.5.

Figuur 3.1 Effectenschema 1: effecten van het starten met een baan door de buurtconciërges in Lelystad

Figuur 3.2 Effectenschema 2: effecten van de verrichte taken van de buurtconciërges in Lelystad

3.4 Kosten

De kosten zijn in kaart gebracht aan de hand van de activiteiten die tijdens de interviews en de EffectenArena zijn geïdentificeerd. Aangezien het een tijdelijk project betreft, zijn de kosten incidenteel. Wanneer wordt besloten de banen structureel aan te bieden, zal een deel van de kosten niet meer terugkomen. De kosten van het algemene voortraject en een deel van de evaluatiekosten worden dan niet meer gemaakt.

De activiteiten die verricht worden ter voorbereiding en uitvoering van de buurtconciërges zijn in grote lijnen de volgende:

Algemeen voortraject: randvoorwaarden

Om te komen tot de start van de buurtconciërges is voorbereidend werk uitgevoerd. Dit bestaat uit bestuurlijke voorbereiding en uit het verzamelen van input voor het selecteren van de taken.

Specifieke voorbereiding

Naast algemene voorbereiding, is ook specifieke voorbereiding nodig om te starten met de buurtconciërges. Dit zit met name in selectie van de kandidaten, waarin de mogelijkheden en wensen worden geïnventariseerd, vragen worden beantwoord, vertrouwen gewonnen moet worden en specifieke randvoorwaarden moeten worden uitgezocht. Ook wordt de kandidaat gematched met de beoogde taken; iedere buurtconciërge richt de baan anders in. Tot slot wordt een arbeidsovereenkomst opgesteld en ondertekend.

Uitvoering van de baan

Centrale activiteit is het daadwerkelijk werk dat de buurtconciërges uitvoeren. Dit bestaat naast het uitvoeren van de taken door de buurtconciërge ook uit begeleiding op de werkvloer door het Werkbedrijf.

Onderstaande tabel geeft een weergave van de kosten voor bovengenoemde activiteiten. Het gaat om de verwachte kosten om de buurtconciërges gedurende 2 jaar uit te voeren. In 2020 en 2021 zijn gedurende het gehele jaar 10 buurtconciërges actief.

Tabel 3.1 Kosten project buurtconciërges voor 10 buurtconciërges gedurende 2 jaar (x € 1.000)

Post	2020	2021
Algemeen voortraject <ul style="list-style-type: none">Kosten projectteam	€ 3	€ 4
Specifieke voorbereiding + uitvoering <ul style="list-style-type: none">Loon + werkgeverslastenVoorbereiding en matchingCoaching en begeleiding	€ 327	€ 247
Totaal	€ 331	€ 351

3.5 Te verwachten baten

Tegenover de kosten van de buurtconciërges staan de maatschappelijke baten. Deze baten zijn een financiële vertaling van de te verwachten effecten. Ze kunnen zowel *materieel* als *immaterieel* zijn. Materieële baten zijn baten die een daadwerkelijk financieel effect hebben; de baathebbers merken dit in hun portemonnee. Immaterieële baten zijn baten die geen financieel effect hebben: niemand merkt dit direct in zijn of haar portemonnee. Dat wil echter niet zeggen dat ze minder belangrijk of minder waardevol zijn. Waar mogelijk vertalen we ook deze effecten naar euro's, om

zo een totaalplaatje te schetsen op basis waarvan de voor- en nadelen integraal kunnen worden afgewogen.

Omdat we vooruitkijken naar te verwachten baten en we niet zeker zijn van in hoeverre de effecten optreden en hoe groot de bijbehorende baten zijn, werken we met een bandbreedte van baten. Deze bandbreedte is te interpreteren als de onder- en bovengrens waarbinnen de daadwerkelijke baten naar verwachting liggen. Deze bandbreedte is gebaseerd op een inschatting van de te verwachten baten per effect en is dus geen gevolg van de keuze voor een verschillend scenario.

We presenteren de baten voor de periode 2020 tot en met 2022. Soms is er ook sprake van baten in de jaren erna. Deze laten we niet in de tabellen zien, maar zijn wel meegenomen in de totale baten. Het verschilt per effect in welke jaren de baten worden gerealiseerd. Dat heeft de volgende oorzaken:

- Sommige effecten treden met vertraging op.
Zo zien we direct bij de start van de baan verschuivingen in inkomen, maar verwachten we dat de positieve effecten op zorggebruik en leefbaarheid van de buurt met enige vertraging optreden. We hanteren een vertraging van een jaar.
- Sommige effecten zijn duurzamer dan ander.
Sommige effecten verdwijnen weer snel nadat de basisbanen stoppen. Andere effecten zijn duurzamer en leveren daardoor gedurende langere periode baten op. Dit verschilt per effect.

3.5.1 *Baten door productiviteit*

Doordat de buurtconciërges als werknemer aan de slag gaan, vinden er enkele verschuivingen plaats in financiële stromen:

- De buurtconciërge krijgt een loon van gemiddeld 21 duizend euro bruto, dat door de gemeente betaald wordt;
- De buurtconciërge draagt inkomstenbelasting en sociale premies af aan het Rijk, ter hoogte van ongeveer 2.800 euro;
- De buurtconciërge verliest het recht op een bijstandsuitkering. De hoogte varieert van bijna 13 duizend euro voor een alleenstaande tot iets meer dan 18 duizend euro voor een gehuwd of samenwonend stel. We gaan uit van een verdeling zoals deze gemiddeld is in de bijstandspopulatie van Lelystad: 15% heeft een uitkering als samenwonende/gehuwde.

We hanteren voor deze baten geen bandbreedte.

Bovenstaande baten betreffen baten voor individuele partijen, maar leveren voor de samenleving als geheel geen meerwaarde op: het positieve subtotaal betreft het ontvangen brutoloon van de buurtconciërges, maar dat zijn tegelijkertijd kosten voor de gemeente. De maatschappelijke meerwaarde komt uiteindelijk door de waarde van het werk dat de buurtconciërge verricht. Daar gaan we later verder op in.

Tabel 3.2 Baten door productiviteit (x €1.000)

Scenario Laag/Hoog	2020	2021	2022
Brutoloon			
• Buurtconciërge	212	227	0
Loonbelasting			
• Rijk	28	28	0
• Buurtconciërge	-28	-28	0
Stopzetten uitkering			
• Buurtconciërge	-134	-134	0
• Gemeente	134	134	0
Subtotaal	212	227	0

3.5.2 *Betere kwaliteit van leven van de buurtconciërges*

De verwachting is dat de kwaliteit van leven van de buurtconciërges toeneemt. Dit komt doordat het hebben van werk bijdraagt aan de ontwikkeling van zelfredzaamheid, vermindering van financiële en emotionele stress en een toename van eigenwaarde en psychische gezondheid. Een manier om kwaliteit van leven te waarderen, is door het gebruik van Quality Adjusted Life Years (QALY's). QALY's zijn een weergave van het aantal gewonnen gezonde levensjaren; oftewel de tijd die men niet meer gehinderd wordt door ziekte of beperkingen. Wanneer met een interventie iemands leven bijvoorbeeld gedurende 10 jaar 10 procentpunt aan kwaliteit toeneemt, dan is er in totaal 10 maal 0,1 = 1 gezond levensjaar gewonnen.

Om een inschatting te maken van het aantal gewonnen QALY's maken we gebruik van kengetallen over de ziektelast van burn-outklachten.¹⁹ We weten namelijk dat deze klachten sterk dalen wanneer mensen aan het werk zijn en minder financiële problemen hebben. Uit cijfers van het RIVM blijkt dat de gemiddelde ziektelast bij burn-out klachten 0,187 QALY is: iemand met deze klachten heeft dus een substantieel lagere kwaliteit van leven.²⁰

Uit een analyse door LPBL van bijstandsgerechtigden in de gemeente Amsterdam, blijkt dat 30% van de doelgroep die vergelijkbaar is met die van de buurtconciërges last heeft van burn-out klachten.²¹ Omdat ons geen andere kengetallen bekend zijn met betrekking tot dergelijke klachten in de bijstandspopulatie of specifieke subgroepen, hanteren we dit percentage voor de buurtconciërges. Daarnaast weten we dat mensen met financiële problemen wel 4 keer vaker burn-outklachten hebben dan vergelijkbare groepen zonder financiële problematiek.²² We nemen daarom aan dat wanneer deze doelgroep aan het werk gaat deze klachten met een factor 4 kunnen afnemen. Dat komt neer op een afname van 22,5 procentpunt, oftewel 2 buurtconciërges minder met burn-out klachten door financiële problematiek. Wanneer aannemen dat deze afname gerealiseerd wordt gedurende de 2 jaar dat de buurtconciërges aan het werk zijn en daarna weer op het oude niveau komt, kunnen we de winst in kwaliteit van leven voor 2 jaar meetellen. Deze baten komen volledig bij de buurtconciërges terecht.

Een jaarlijkse verbetering van 0,187 QALY is aanzienlijk. Ook is niet bekend of in de praktijk daadwerkelijk de financiële problematiek voldoende wordt opgelost. Wij zien deze berekening dan ook als de bovengrens van de mogelijk baten; als ondergrens nemen we de helft van de berekende baten mee.

¹⁹ We sluiten hierbij aan bij de werkwijze van LPBL in onder meer *Indicatieve MKBA Werkbrigade (2018)*.

²⁰ <https://www.volksgezondheidenzorg.info/bestanden/documenten/20180528dataziektelast2015ods>

²¹ LPBL (2018). *Indicatieve MKBA Werkbrigade*

²² Idem.

Tabel 3.3 Baten door betere kwaliteit van leven (x €1.000), ondergrens

Scenario Laag/Hoog	2020	2021	2022
Kwaliteit van leven			
• Buurtconciërge	11	11	0
Subtotaal	11	11	0

Tabel 3.4 Baten door betere kwaliteit van leven (x €1.000), bovengrens

Scenario Laag/Hoog	2020	2021	2022
Kwaliteit van leven			
• Buurtconciërge	21	21	0
Subtotaal	21	21	0

3.5.3 Minder maatschappelijke (zorg)kosten

Omdat het beter gaat met de buurtconciërges is het aannemelijk dat zij minder gebruik maken van (zorg)trajecten dan dat zij hadden gedaan als zij niet waren gestart als buurtconciërge. Het gaat daarbij om financiële ondersteuning zoals inkomensvoorzieningen of schuldhulpverlening, maar ook Wmo-voorzieningen, jeugdhulp en medische zorg. Dit levert besparingen op bij de partijen die deze zorg leveren: de gemeente, zorgverzekeraars en het Rijk.

Ten eerste heeft de gemeente een directe besparing op de inzet van re-integratie. De buurtconciërges worden namelijk op een andere manier begeleid, waardoor zij geen reguliere re-integratie ondersteuning meer nodig hebben. De uitvoeringskosten van begeleiding van een doelgroep met een grote afstand tot de arbeidsmarkt zijn naar schatting 2900 euro per jaar.²³

Om een beeld te krijgen van de omvang van de overige besparingen op maatschappelijke kosten sluiten we aan bij het door LPBL ontwikkelde model waarin de 'zorgconsumptie' van verschillende huishoudtypes is opgenomen.²⁴ Het bevat gemiddelde kosten van ondersteuning op het gebied van werk en inkomen, jeugdhulp, Wmo en (zware) zorg voor gezinnen en andere huishoudens. Deze kosten zijn hoger bij huishoudens met problematiek op meerdere domeinen en bij huishoudens die niet zelfredzaam zijn. Wanneer een interventie eraan bijdraagt dat de problematiek van een huishouden niet verergert, worden de extra kosten van gemiddeld 10 duizend euro die daarbij horen bespaard. In hun indicatieve MKBA van een banenproject in Amsterdam (de Werkbrigade) gaat LPBL er van uit dat in 3% van de gevallen een escalatie wordt voorkomen en dus kosten worden bespaard. Dit kengetal hanteren we ook in deze studie.

Ook heeft SCP onlangs een studie uitgevoerd naar de effecten en bijbehorende baten van het hebben van werk.²⁵ De studie richtte zich op de doelgroep van de sociale werkvoorziening, waarvan eind 2014 de laatste nieuwe werknemers zijn gestart. Vanaf 2015 stroomde deze groep niet meer in de Wsw, maar in de Participatiewet en hadden zij geen garantie meer op een baan. SCP liet zien dat de doelgroep die in 2014 instroomde en daarmee nog wel verzekerd was van werk maar liefst 9,4 procentpunt minder gebruik maakte van Wmo-maatwerkvoorzieningen en 7,1 procentpunt minder van ggz-ondersteuning dan de vergelijkbare groep in 2015 die niet meer in de Wsw terecht konden. Een Wmo-maatwerkvoorziening kost gemiddeld 15 duizend euro en ggz-ondersteuning gemiddeld 7 duizend euro per jaar. Aangezien we het hier hebben over een doelgroep waarbij een arbeidsbeperking is vastgesteld verwachten we dat het effect sterker is dan bij de buurtconciërges; we nemen dit daarom op als bovengrens.

²³ Zie: <https://www.gemeente.nu/sociaal/uitvoering-bijstand-kost-bijna-2900-euro-per-uitkering/>

²⁴ Zie onder meer: LPBL (2014). Meta-analyse MKBA's sociale teams, en: LPBL (2018). Indicatieve MKBA Werkbrigade.

²⁵ SCP (2019). Brede baten van werk

Tabel 3.5 Baten door minder maatschappelijke (zorg)kosten (x €1.000), ondergrens

Scenario Laag	2020	2021	2022
Inzet re-integratie			
• Gemeente (W&I)	29	29	0
Overige maatschappelijke (zorg)kosten			
• Gemeente			
• Rijk			
• Zorgverzekeraars	0	2	2
	0	1	1
	0	1	1
Subtotaal	29	32	3

Tabel 3.6 Baten door minder maatschappelijke (zorg)kosten (x €1.000), bovengrens

Scenario Hoog	2020	2021	2022
Inzet re-integratie			
• Gemeente (W&I)	29	29	0
Overige maatschappelijke (zorg)kosten			
• Gemeente			
• Rijk			
• Zorgverzekeraars	0	16	16
	0	1	1
	0	5	5
Subtotaal	29	50	21

3.5.4 Minder maatschappelijke kosten door criminaliteit

Een volgende baat betreft de daling van maatschappelijke kosten ten gevolge van criminaliteit. We verwachten namelijk dat buurtconciërges minder crimineel gedrag zullen vertonen dan zij zouden hebben gedaan in de situatie waarin zij niet als buurtconciërge aan de slag waren gegaan. Dit leidt tot minder kosten voor buurtbewoners omdat zij minder schade ondervinden van crimineel gedrag. Uit de eerder aangehaalde studie van SCP blijkt dat het aannemelijk is dat de Wsw'ers die zijn onderzocht 3,5 procentpunt minder vaak verdacht zijn van een overtreding dankzij het feit dat zij verzekerd waren van een baan.²⁶ Het SCP rekent vervolgens door dat een verdachte de Nederlandse samenleving gemiddeld 90 duizend euro in een jaar kost. Ook hier beschouwen deze kengetallen als de bovengrens van de maatschappelijke baten. Omdat we onvoldoende onderbouwing hebben voor een ondergrens, nemen we daarvoor geen effect op afname van criminaliteit mee.

Tabel 3.7 Baten door minder maatschappelijke kosten door criminaliteit (x €1.000), ondergrens

Scenario Laag	2020	2021	2022
Kosten criminaliteit			
• Buurtbewoner	0	0	0
Subtotaal	0	0	0

Tabel 3.8 Baten door minder maatschappelijke kosten door criminaliteit (x €1.000), bovengrens

Scenario Hoog	2020	2021	2022
Kosten criminaliteit			
• Buurtbewoner	0	32	32
Subtotaal	0	32	32

²⁶ SCP (2019). Brede baten van werk

3.5.5 Baten door verbeterde leefbaarheid

De inzet van buurtconciërges in de wijken leidt in het algemeen tot een verbeterde leefbaarheid. Daardoor is het prettiger om in de wijk te verblijven: mensen wonen er met meer plezier, het is leuker om er te gaan winkelen en jongeren gaan er liever naar school. We bespreken deze algemene leefbaarheidseffecten gezamenlijk.

Omzetstijging lokale ondernemers

Omdat mensen met meer plezier winkelen in de wijk, zal naar verwachting de omzet van lokale ondernemers toenemen. Dit geldt bijvoorbeeld voor een lokale supermarkt en kleine winkels in de buurt. Het gaat naar verwachting om een klein effect: er zijn geen aanwijzingen dat buurtbewoners massaal de lokale winkels mijden omdat zij het daar onprettig vinden. Hoe groot dit effect in praktijk zal zijn, kunnen we niet inschatten. We waarderen het daarom als beperkt positief (+).

Deze baat betreft overigens geen maatschappelijke baat, maar herverdeling. Het is aannemelijk dat wanneer een buurt leefbaarder wordt buurtbewoners vaker hun boodschappen in de buurt zullen doen. We verwachten echter niet dat buurtbewoners in totaal meer geld uit zullen geven aan winkelen. Oftewel: de eventuele extra omzet voor lokale ondernemers gaat ten koste van de omzet van ondernemers elders.

Lagere kosten onderhoud en schoonmaak

Omdat de buurtconciërges bijdragen aan een schonere wijk en naar verwachting ook buurtbewoners zelf schoner gedrag zullen vertonen, hoeven de gemeente en woningcorporatie minder schoon te maken en te repareren in de buurt. Dit brengt een besparing met zich mee. Er zijn onvoldoende aanknopingspunten uit de literatuur of de praktijk om een inschatting te maken van hoe groot dit effect is en welke baten hiermee gemoeid zijn. We schatten de baten op beperkt positief (+).²⁷

Toename woongenot buurtbewoners

Naast de lokale ondernemers en de gemeente profiteren uiteraard de buurtbewoners zelf van de verbeterde leefbaarheid. Zij ervaren baten van een toename in hun woongenot doordat hun buurt schoner, veiliger en meer betrokken is. Om een inschatting te maken van de waarde van deze toename, sluiten we aan bij een MKBA van buurtbeheerteams in Amsterdam.²⁸ In deze studie wordt de waardering van de toename van leefbaarheid in de wijk bepaald aan de hand van de betalingsbereidheid voor een woning. De betalingsbereidheid voor een woning (ongeacht of dit een koop- of huurwoning is) is namelijk te zien als een som van de verwachte totale waarde die deze woning oplevert, vertaald naar één bedrag. Deze waarde wordt onder meer bepaald door hoe groot de woning is, hoe goed deze is onderhouden en in welke buurt deze woning staat. Deze totale waarde is ook te vertalen naar de waarde voor 1 jaar: we waarderen dat op 5,5% van de totale waarde.²⁹

Wanneer de leefbaarheid voor de buurt volgens 100% van de buurtbewoners toeneemt, neemt de gemiddelde betalingsbereidheid voor woningen in die buurt met 2% toe. In Amsterdam leidde de invoering van buurtbeheerteams volgens 20% van de buurtbewoners tot een verbeterde leefbaarheid. Aangezien de buurtbeheerteams vergelijkbaar zijn met de buurtconciërges, gaan we uit van een vergelijkbare toename in de wijken waar de buurtconciërges actief zijn. Omdat de buurtconciërges een groot gebied bedienen, lijkt het niet aannemelijk dat dit effect in het gehele

²⁷ Verderop bespreken we de baten van een tegengesteld effect: door de signaalfunctie die de buurtconciërge vervult, verwachten we dat meldingen over woningen en de openbare ruimte juist eerder bij de gemeente en woningcorporatie terecht komen en de kosten dus toenemen.

²⁸ RIGO Research n Advies (2014). MKBA Buurtbeheerbedrijven. Via een MKBA naar het optimale buurtbeheerbedrijf.

²⁹ Dit is het geval, wanneer we uitgaan van een discontovoet van 5,5%. Dit houdt in dat een baat in de toekomst minder zwaar weegt dan diezelfde baat vandaag: ieder jaar dat de baat in de toekomst ligt, waarderen we deze 5,5% lager.

gebied optreedt. De drie wijken bevatten samen namelijk meer dan 13 duizend woningen. We gaan ervan uit dat de buurtconciërges een kwart van de inwoners in de drie wijken daadwerkelijk beïnvloedt.

Omdat de literatuur geen andere aanknopingspunten biedt, hanteren we geen bandbreedte bij bovengenoemde uitgangspunten. We verwachten dat het effect optreedt zolang de buurtconciërges actief zijn en nog één jaar extra doorloopt. Na dat extra jaar is er geen verschil meer tussen de situatie met en zonder buurtconciërges op het gebied van woongenot.

Tabel 3.9 Baten door verbeterde leefbaarheid (x €1.000)

Scenario Laag/Hoog	2020	2021	2022
Omzetstijging			
• Lokale ondernemers	+	+	+
Lagere kosten onderhoud en schoonmaak			
• Gemeente (OR)	+	+	+
Toename woongenot			
• Buurtbewoner	117	117	117
Subtotaal	117	117	117

3.5.6 Minder maatschappelijke kosten door criminaliteit (2)

Met de buurtconciërge regelmatig iemand op straat die signalen kan doorgeven en dient als aanspreekpunt in de wijk. Daardoor is de verwachting dat de overlast en criminaliteit in de buurt afneemt. In 2018 werden in de vijf wijken volgens CBS 767 diefstallen gepleegd, 863 vernielingen en 958 geweldsmisdrijven.³⁰ De afname van het aantal overtredingen is naar verwachting klein: de buurtconciërges hebben geen toezicht- of handhavingstaken. Maar zelfs een klein effect levert maatschappelijke baten op.

Uit een analyse van enkele interventies gericht op buurtbeheer door woningcorporatie Eigen Haard in Amsterdam bleek dat in buurten waar deze interventies werden ingezet de mate van onveiligheid in de wijk met 0,45 procentpunt sterker afnam dan in andere buurten. Omdat het in dat geval ging om een vijftal interventies, schatten we het mogelijke effect van de buurtconciërge conservatief in op een vijfde van dit effect: de inzet van buurtconciërges in de wijken leidt tot een daling van 0,1 procentpunt van het aantal diefstallen in de drie wijken. Dat komt neer op iets minder dan 1 delict minder per jaar.

Het CBS en WODC becijferden in 2018 dat de maatschappelijke schade per delict gemiddeld 13 duizend euro behelst. Dit is schade voor de overheid, het bedrijfsleven en huishoudens. Omdat de literatuur geen andere aanknopingspunten biedt, hanteren we geen bandbreedte bij deze uitgangspunten.

Tabel 3.10 Baten door minder kosten door criminaliteit (2) (x €1.000)

Scenario Laag/Hoog	2020	2021	2022
Afname criminaliteit			
• Rijk	3	3	0
• Lokale ondernemers	3	3	0
• Buurtbewoners	4	4	0
Subtotaal	10	10	0

³⁰ Op basis van Statline: <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/84286NED/table>

3.5.7 Kwaliteit van leven buurtbewoners

Zoals beschreven bij het effectenschema, verwachten we dat kwetsbare buurtbewoners ontlast worden door de buurtconciërges. Hierdoor ervaren zij minder stress en eenzaamheid en hebben zij een hogere kwaliteit van leven. Ook verwachten we dat mantelzorgers worden ontlast omdat de buurtconciërges naar verwachting ook een deel van hun taken overnemen.

De literatuur biedt geen aanknopingspunten om de verbetering in kwaliteit van leven aan de hand van QALY's te duiden, zoals we dat wel doen voor de buurtconciërges zelf. We geven daarom een indicatie van de waarde van deze taken aan de hand van de waardering van de tijd die de buurtconciërges eraan besteden. De ondergrens van de waarde van deze tijdsinzet is 8 euro per uur en de bovengrens 14,5 euro per uur. 8 euro per uur betreft een inschatting van de waarde van tijdsinzet van een vrijwilliger.³¹ 14,5 euro is een schatting van de waarde van een uur ingezette mantelzorg.³² Op dit moment is nog niet bekend hoe veel uren buurtconciërges besteden aan dergelijke taken; dit zal in de toekomst verder ingevuld moeten worden. We geven een indicatie van de situatie wanneer buurtconciërges 5% van hun tijd (oftewel jaarlijks ongeveer 70 uur per buurtconciërge die fulltime werkt) besteden aan het ondersteunen van kwetsbare buurtbewoners.

Tabel 3.11 Baten door betere kwaliteit van leven buurtbewoners (x €1.000), ondergrens

Scenario Laag	2020	2021	2022
Kwaliteit van leven			
• Buurtbewoner	6	6	0
Subtotaal	6	6	0

Tabel 3.12 Baten door betere kwaliteit van leven buurtbewoners (x €1.000), bovengrens

Scenario Hoog	2020	2021	2022
Kwaliteit van leven			
• Buurtbewoner	10	10	0
Subtotaal	10	10	0

3.5.8 Minder maatschappelijke (zorg)kosten (2)

De buurtconciërge is actief in de wijk en komt bij veel buurtbewoners over de vloer. Hierdoor is de buurtconciërge in staat een signalerende rol te vervullen; hij kan signalen van verwaarlozing of een risicovolle thuissituatie doorspelen aan het wijkteam of aan een welzijnsorganisatie. Dit kan bijvoorbeeld door het signaal aan te kaarten via de werkbegeleider. Doordat vroegtijdig ondersteuning wordt ingezet zal voor een deel van deze situaties een escalatie worden voorkomen. We verwachten dat een voorkomen escalatie gemiddeld 10 duizend euro aan kostenbesparing oplevert.³³ De literatuur en huidige ervaring met de buurtconciërges bieden echter onvoldoende aanknopingspunten voor een concrete inschatting van het aantal voorkomen escalaties. Voor de huidige analyse hanteren als bovengrens de aanname dat iedere buurtconciërge door zijn/haar activiteiten jaarlijks één escalatie voorkomt. Als ondergrens waarderen we de baat niet, maar nemen het op als beperkt positief (+).

³¹ LPBL (2018). Indicatieve MKBA Werkbrigade.

³² Hoefman et al. (2018). Value of informal care.

³³ LPBL (2018). Indicatieve MKBA Werkbrigade.

Tabel 3.13 Baten door voorkomen maatschappelijke (zorg)kosten (2) (x €1.000), ondergrens

	2020	2021	2022
Maatschappelijke (zorg)kosten			
• Gemeente			
• Rijk	+	+	0
• Zorgverzekeraars	+	+	0
	+	+	0
Subtotaal	+	+	0

Tabel 3.14 Baten door voorkomen maatschappelijke (zorg)kosten (2) (x €1.000), bovengrens

	2020	2021	2022
Maatschappelijke (zorg)kosten			
• Gemeente			
• Rijk	75	75	0
• Zorgverzekeraars	6	6	0
	19	19	0
Subtotaal	100	100	0

3.5.9 Kosten voor onderhoud en schoonmaak

Naast signalering op casusniveau, dienen de buurtconciërges ook als aanspreekpunt voor meldingen over de openbare ruimte. Hierdoor komen meldingen vaker en sneller bij de gemeente of woningcorporatie terecht. Dit verkleint het positieve effect dat we verwachten doordat buurten dankzij buurtconciërges schoner en heler worden en blijven. We verwachten dat hierdoor de kosten voor onderhoud en schoonmaak voor deze partijen zullen toenemen. De literatuur en huidige praktijkervaring biedt onvoldoende ruimte om dit te vertalen naar concrete extra kosten. In de toekomst kan dit in kaart worden gebracht door het aantal meldingen dat via de buurtconciërges bij gemeente en corporatie terecht komt in kaart te brengen. In deze indicatieve MKBA nemen we een beperkt negatief (-) effect op.

Tabel 3.15 Baten door extra kosten onderhoud en schoonmaak (x €1.000)

Scenario Laag/Hoog	2020	2021	2022
Lagere kosten onderhoud en schoonmaak			
• Gemeente (OR)			
• Woningcorporatie			
	-	-	0
	-	-	0
Subtotaal	-	-	0

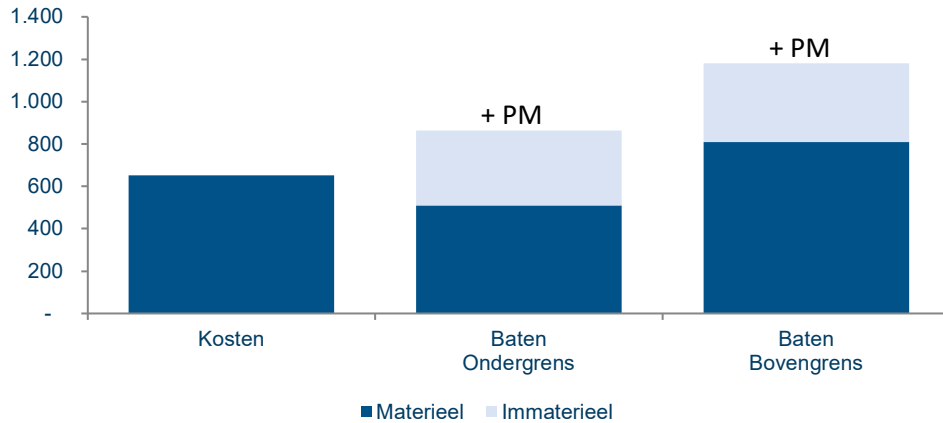
3.6 Overzicht kosten en baten

Figuur 3.3 geeft een overzicht van de totale kosten en baten van de buurtconciërges in Lelystad. De tabellen erna geven inzicht in het saldo van kosten en baten voor de verschillende stakeholders. De resultaten gaan over de periode 2020-2025: de periode dat alle te verwachten kosten en baten worden gerealiseerd. We rekenen alle kosten en baten terug naar de huidige contante waarde; op die manier houden we rekening met dat een euro in de toekomst minder waard is dan vandaag.

De maatschappelijke baten van de buurtconciërges zijn naar verwachting groter dan de kosten: dit is zowel in het lage als het hoge scenario het geval. Wanneer we alleen naar de *materiële* baten

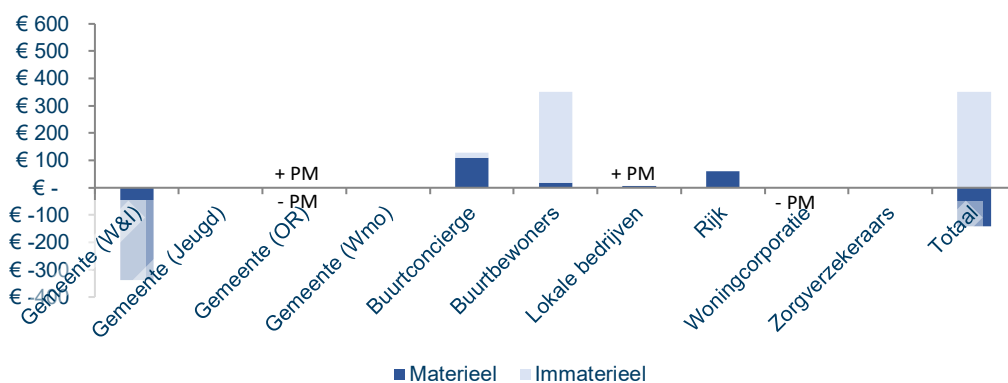
kijken, zijn de baten in het lage scenario lager dan de kosten. De werkelijke baten zijn naar verwachting hoger dan hier weergegeven omdat we enkele posten niet kunnen worden naar een geldwaarde, zoals de meerwaarde voor lokale ondernemers en mogelijk de gemeente (Openbare Ruimte) en woningcorporatie. Het is dus de verwachting dat de opzet van de buurtconciërges zoals meegenomen in deze analyse een maatschappelijk positief rendement opleveren.

Figuur 3.3 Te verwachten kosten en baten van buurtconciërges Lelystad (x € 1.000)

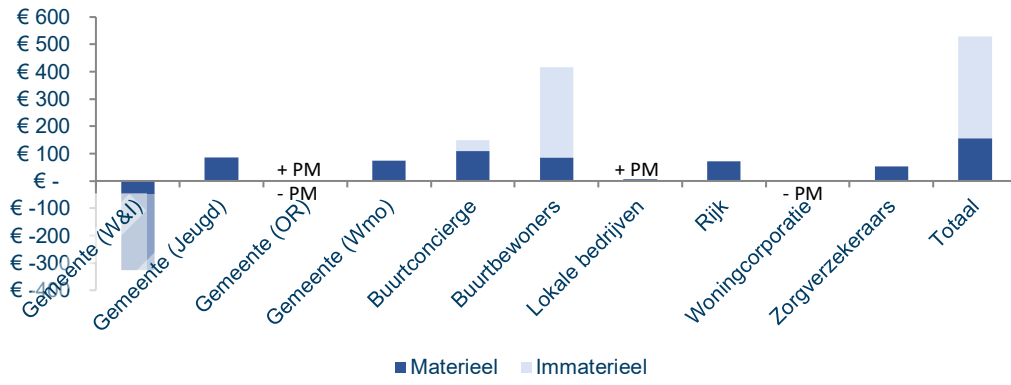

Onderstaande figuren laten het saldo per betrokken partij zien: Figuur 3.4 geeft de ondergrens weer en Figuur 3.5 de bovengrens. Voor de gemeente geldt dat de baten niet opwegen tegen de kosten die worden gemaakt; de kosten zijn in beide scenario's substantieel hoger dan de baten. Het zijn juist de overige stakeholders die profiteren van de buurtconciërges: met name de buurtconciërges zelf, de buurtbewoners en het Rijk. De buurtconciërges profiteren van een hoger inkomen en een betere kwaliteit van leven, de buurtbewoners profiteren van verbeterde leefbaarheid in de buurt en het Rijk profiteert van hogere belastinginkomsten. De andere betrokken partijen (zoals voorzieningen in de buurt, lokale bedrijven en zorgverzekeraars) profiteren ook, maar minder. Bij de buurtconciërges en de buurtbewoners bestaat een aanzienlijk deel van de baten uit immateriële baten: zij ervaren minder stress en een hoger woongenot.

Figuur 3.4 Saldo totale baten-kosten per partij (x € 1.000), ondergrens

Figuur 3.5 Saldo totale baten-kosten per partij (x € 1.000), bovengrens

Over Ecorys

Ecorys is een toonaangevend internationaal onderzoeks- en adviesbureau dat zich richt op de belangrijkste maatschappelijke uitdagingen. Door middel van uitmuntend, op onderzoek gebaseerd advies, helpen wij publieke en private klanten bij het maken en uitvoeren van gefundeerde beslissingen die leiden tot een betere samenleving. Wij helpen opdrachtgevers met grondige analyses, inspirerende ideeën en praktische oplossingen voor complexe markt-, beleids- en managementvraagstukken.

Onze bedrijfsgeschiedenis begon in 1929, toen een aantal Nederlandse zakenlieden van wat nu beter bekend is als de Erasmus Universiteit, het Nederlands Economisch Instituut (NEI) oprichtten. Het doel van dit gerenommeerde instituut was om een brug te slaan tussen het bedrijfsleven en de wereld van economisch onderzoek. Het NEI is in 2000 uitgegroeid tot Ecorys.

Door de jaren heen heeft Ecorys zich verspreid over de wereld met kantoren in Europa, Afrika, het Midden-Oosten en Azië. Wij werven personeel met verschillende culturele achtergronden en expertises, omdat wij ervan overtuigd zijn dat mensen met uiteenlopende eigenschappen een meerwaarde kunnen bieden voor ons bedrijf en onze klanten.

Ecorys excelleert in zeven werkgebieden:

- Economic growth;
- Social policy;
- Natural resources;
- Regions & Cities;
- Transport & Infrastructure;
- Public sector reform;
- Security & Justice.

Ecorys biedt een duidelijk aanbod aan producten en diensten:

- voorbereiding en formulering van beleid;
- programmamanagement;
- communicatie;
- capaciteitsopbouw (overheden);
- monitoring en evaluatie.

Wij hechten waarde aan onze onafhankelijkheid, onze integriteit en onze partners. Ecorys geeft om het milieu en heeft een actief maatschappelijk verantwoord ondernemingsbeleid, gericht op meerwaarde voor de samenleving en de markt. Ecorys is in het bezit van een ISO14001-certificaat dat wordt ondersteund door al onze medewerkers.

Postbus 4175
3006 AD Rotterdam
Nederland

Watermanweg 44
3067 GG Rotterdam
Nederland

T 010 453 88 00
F 010 453 07 68
E netherlands@ecorys.com
K.v.K. nr. 24316726

W www.ecorys.nl

Sound analysis, inspiring ideas